

PÖYTÄKIRJA

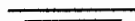
PIDETTY

ERINAISTEN EDUSTAJAIN KOKOUKSESSA

28 PÄIVÄNÄ SYYSKÜÜTÄ 1917

YNNÄ

LIITE

HELSINGISSÄ, 1917

Perjantaina 28 p. syyskuuta 1917

k:lo 12.50 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

- 1) Suurten tulojen vero Siv. 25
Asiakirjat: Hallituksen esitys n:o 17;
valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16.

Esitellään:

- 2) Valtiovarainvaliokunnan kirjelmä
eduskuntatalon tarpeen tyydyttämisestä
Asiakirjat: Mainittu kirjelmä.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Aitamurto, Ala-Kulju, Alhainen, Alkio, Antila, Arajärvi, Arokallio, Blomqvist, Brander, Bäck, Erkkö, Eronen, Estlander, af Forselles, Frey, Fränti, Furuhjelm, Gadolin, Gädde, J. Haapanen, S. Haapanen, Haataja, Hagman, Hallstén, Helenius-Seppälä, Herrala, Hiidenheimo, Hirvensalo, Hjelt, Holsti, Hornborg, Hultin, Hyöki, Hälvä, L. Ikonen, T. Ikonen, Inborr, Ingman, Isaksson, Juutilainen, Kallio, Kaskinen, Koivisto, Kokko, Koskelin, Kotila, Lahdensuo, Laitinen, Lantto, Lehtimäki, Leinonen, Leivo, Lilius, Lille, Listo, Lohi, Luopajarvi, Malmivaara, Mäkinen, Nevanlinna, Niukkanen, Nurmela, Paavolainen, Pehkonen, Pennanen, Pesonen, Peurakoski, Pohjaväre, Raade, Raatikainen, Rantakari, Repo, Retulainen, Roos, Rosensqvist, Runtti, Saalasti, Saarelainen. E. Saari, Salmi, Salovaara, Sariola, Schybergson, Sillanpää, Sinkko, Sjöstedt-Jussila, Sopanen, Storbjörk, Ståhlberg, Sundblom, Svinhufvud, Söderholm, Talas, Taskinen, Thuneberg, Tukiya, L. Typpö, Täg, Waarala, J. Wiik, A. H. Virk-

kunen, P. Virkkunen, Yrjö-Koskinen ja Åkerblom.

Ilmoitusasiat.

Puhemies: Sen johdosta että eduskunnan sihteeri hovioikeudennotari Ahava ei ole tullut saapuville, olen kutsunut maisteri Sulo Wuolijoen hoitamaan sihteerin tehtäviä.

Eduskunta hyväksyy tämän toimenpiteen.

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntain tehtävät valtiopäivien päätyttyä.

Luetaan valtiovarainvaliokunnalta tullut seuraava kirjelmä:

Suomen Eduskunnalle.

Siihen nähden, että Eduskunnan kirjelmän laatiminen valtiopäivän päätyttyä jää Toimitus- ja Tarkastusvaliokuntain tehtäväksi, saa Valtiovarainvaliokunta, viitaten Eduskunnan Työjärjestyksen 37 §:ään kunnioittaen ehdottaa Eduskunnan päätettäväksi,

että Toimitusvaliokunnan asiaksi annetaan valtiopäivän päätyttyä niin hyvin harkita ja määrätä ne palkkiot ja menot, jotka aiheutuvat Toimitus- ja Tarkastusvaliokuntain toiminnasta kuin myöskin tarkastaa ja hyväksyä kaikki valtiopäivän loppuessa vielä hyväksymättä olevat valtiopäivän aiheuttamat laskut ynnä pitää huoli niiden maksamisesta, ollen Toimitusvaliokunnan näistä toimistaan tehtävä tilit ensi valtiopäivän Valtiovarainvaliokunnalle.

Tämän ohessa saa Valtiovarainvaliokunta Eduskunnalle ilmoittaa, että Valiokunta, Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n nojalla, on määrännyt Toimitus- ja Tarkastusvaliokuntain pääkaupungissa asuvien jäsenten palkkion 30 markaksi jokaiselta kokouspäivältä. Ne jäsenet sitä vastoin, jotka eivät ole pääkaupungissa asuvia, saavat saman palkkion päivää kohti koko ajalta, joka heidän täytyy valiokuntatöiden takia täällä ollessalla, sekä matkapäiviltä, minkä ohessa heidän valiokuntatöistä ehkä johduvat matkakustannuksensa on heille korvattava.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Edvard Gylling.

Sulo Wuolijoki.

Puhemies: Tahtooko kukaan kirjelmän johdosta puheenvuoroa?

Kun ei puheenvuoroa pyydetä, niin valtiovarainvaliokunnan tekemä ehdotus hyväksytään.

Eräs eduskunnan jäsenten kirjelmä.

Puhemies: Puhemies on saanut vastaanottaa eduskunnan eräitten jäsenten eduskunnalle osottaman kirjelmän, jonka sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Viimekuluneen heinäkuun 18 päivänä on Eduskunta päättänyt voimassaolevaksi Lain Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä. Tämän lain mukaan on Eduskunnan asiana päättää lakien vahvistamisesta ja niiden määräämisestä voimaanpantaviksi. Tämän mukaisesti ehdotamme Eduskunnan päätettäväksi,

että Eduskunta määrää julkaistavaksi heinäkuun 18 päivänä päättämänsä ja säätämänsä Lain Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä; sekä

että Eduskunta sanotun lain nojalla vahvistaa ja voimaanpantaviksi määrää seuraavat asetus- ja lakiehdotukset:

1) vuoden 1909 toisilla valtiopäivillä päätetyt asetusehdotukset työstä teollisuus- ynnä eräissä muissa ammateissa ja ammattientarkastuksesta;

2) kuluvan vuoden toukokuun 30 päivänä hyväksymänsä lakiehdotuksen Venäjän kansalaisten oikeudesta elinkeinon harjoittamiseen Suomessa ja samana päivänä hyväksymänsä lakiehdotuksen Suomessa asuvien Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista, mitkä lait ovat voimaanastuvat heti;

3) viimekuluneen heinäkuun 14 päivänä hyväksymänsä ehdotuksen laiksi Suomen Eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksenjäsenten virkatointen lainmukaisuutta;

4) heinäkuun 14 päivänä hyväksymänsä lakiehdotukset maalaiskuntain kunnallislaisiksi, kaupunkien kunnallislaisiksi, laiksi kansanäänestyksestä sekä kunnalliseksi vaalilaisiksi, joista kolme ensiksimmäintua astuvat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1918, mutta kunnallinen vaalilaki heti; sekä

5) samana heinäkuun 14 päivänä hyväksymänsä ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta.

Kun Eduskunta viime heinäkuun 14 päivänä kahdeksan tunnin työajasta hyväksymänsä lakiehdotuksen yhteydessä myös on päättänyt kaksi anomuspontta, joitten lopullisesta hyväksymisestä päättäminen Suomen korkeimman valtiovallan käyttämistä koskevan lain mukaan nyt on Eduskunnan asiana, ehdotamme,

että Eduskunta selittää edelläsänotut anomusponnet lopullisesti hyväksytyiksi.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 1917.

M. A. Airola.
Jaakko Mäki.
Kaarlo Mänty.
Karl H. Wiik.
Taneli Typpö
Santeri Saarikivi.

Anton Huotari.
J. K. Lehtinen.
Sulho Leppä.
Kust. Lindqvist.
Jalo Kohonen,

Puhemies: Mitä tulee kirjelmässä esitetyn asian käsittelyyn, niin lienee parasta, että sen jälkeen kun yleiskeskustelu on päättynyt, tehdään päätös kirjelmässä esitetyistä kustakin kohdasta erikseen.

Menettely hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Airola: Yhtenä eduskunnalle nyt esitetyn asiakirjan allekirjottajana haluan tässä tilaisuudessa esittää muutamia lauseita. Tässä eduskunnan täysi-istunnossa, kuten jokainen näkee, ei ole saapuvilla eduskunnan porvarillisia jäseniä. Tämän aavistaen ja tietäen on eduskunnan ulkopuolella riennetty leimaamaan ja väittämään ettei tämän kokouksen päätökset olisi Suomen eduskunnan päätöksiä ja ettei niillä siis olisi mitään velvoittavaa voimaa.

Valtiopäiväjärjestys ei kuitenkaan tunne yhtään mitään puolueita eikä mitään eduskuntaryhmiä vaan ainoastaan edustajia. Näin ollen jonkun täällä epävirallisesti tunnetun eduskuntaryhmän tai puolueen edustajien poisjääminen ei siis hivenenkään vertaa vaikuta Suomen eduskunnan päätösten pätevyuteen taikka niiden laillisuuteen ja velvoittavaan voimaan, vaan jos valtiopäiville kokoontunut eduskunta on ilmoitettu niinkuin istunnoista ilmoitetaan on sen päätöksiä ehdottomasti laillisina ja velvoittavina pidettävä lakien mukaan.

Näin on asia, sitä selvemmin kun ei valtiopäiväjärjestyksessä eikä missään muussakaan löydy mitään määräystä siitä, kuinka monta edustajaa täytyy eduskunnan täysi-istunnossa olla saapuvilla, jotta tehdyt päätökset olisivat päteviä. Ja vielä vähemmin voi tällä seikalla olla merkitystä kun ennemminkin on sattunut sellaista, että on ollut suuri määrä edustajia poissa eduskunnan täysi-istunnoista. Näin on tapahtunut nimenomaan ennen tunnetun laittoman hajotusmanifestin julkaisemista. Muistetaan miten kerrankin täällä laskettiin saapuvilla olleen ainoastaan vaivaiset 7 kappaletta porvarillisia edustajia, ja kun lisäksi sosialistisiakin edustajia oli joitakin poissa, niin saapuvilla olevien edustajien lukumäärä oli pienempi kuin mitä tällä kerralla heitä on koossa.

Tältä puolelta asia on aivan selvä. On muutenkin minusta aivan riidattoman selvää että tämä kokous on täysin laillinen Suomen kansan eduskunnan täysi-istunto. Olen tahtonut nämä sanat esittää vain siitä syystä että eduskunnan ulkopuolella tiedän esitettävän muunlaisiakin väitteitä, jotka eivät kuitenkaan perustu yhtään mihinkään Suomessa voimassa olevaan lakiin tai käytäntöön.

Toiselta puolen on sanottu että tällä kokouksella ei olisi eduskunnan täysi-istunnon

merkitystä siitä syystä että muka hajotusmääräyksen julkaisemisen jälkeen ei olisi olemassa mitään kansanedustajia. Esim. ovellaolevassa paperissa puhutaan „entisistä“ edustajista ja samanlaisia väitteitä on yksityiskeskustelussa esitetty myös suomalaisten kesken. Olenpa huomannut niin vähän lakiatuntevia juristejakin, jotka ovat tällaisen ajatuksen esittäneet. Valtiopäiväjärjestyksen 3 § on kuitenkin aivan riidattoman selvä siinä suhteessa että valittujen edustajien toimikausi kestää siihen saakka kunnes seuraavat vaalit ovat loppuunsaoritetut. Hajotus — vaikkapa se olisi laillinenkin — ei tässä suhteessa voi mitään muutosta aikaansaada, vaan johtavana ajatuksena meidän valtiopäiväjärjestyksessämme on se, että koskaan ei ole sellaista aikaa, että Suomen kansa olisi ilman laillisia kansanedustajia olemassa. Vaaleihin asti on aina päteiset ja vaalien loppuun suorittamisen jälkeen ne, jotka silloin ovat valitut.

Tämä kaikki on, niinkuin sanoin, aivan riidattoman selvää ja onkin sellaisten väitteiden esittäminen johtunut joko vääristelyn halusta tai sitten siitä porvarillisten keskuudessa valitsevasta surkean suuresta yleisen kansalaisivistystason alhaisuudesta, joka vaikuttaa, että n. s. sivistyneenkin luokan keskuudessa on säällittävän paljon tietämättömyyttä aivan kaikkein yleisimmissä ja erittäin tärkeissäkin asioissa.

On tässä suhteessa vielä tämän eduskunnan istunnon laillisuuteen nähden otettava huomioon sekin, että eduskunta ei ole laillisesti hajotettu, että eduskunta siis lain kannalta ei ole hajotettu eikä se ole edes faktillisesti, tosiasiallisestikaan hajotettu, koskapa Suomen kansan eduskunta on paraikaa valtiopäiville kokoontuneena keskustelemassa ja päätöksiä tekemässä. Näin on asianlaita kokonaan riippumatta siitä, minkä merkityksen antaa n. s. valtalaille, laille korkeimman valtiovallan käyttämisestä Suomessa. Vaikkapa katsottaisiinkin, että sillä lailla niinkauvan kuin sitä ei ole asetuskokoelmissa julaistu kirkoissa kuulutettavaksi, ei olisi ulospäin velvoittavaa lain voimaa, niin sittenkin täytyy eduskunnan hajotusmääräystä ja hajotusyritystä pitää ehdottomasti laittomana siltä kannalta, että Suomen valtiopäiväjärjestys enemmän kuin mikään muukaan perustuslakimme ei tunne sitä, että Venäjän ministeriöllä tai sen yksityisillä ministereillä olisi jotain hallintovaltaa tai muuta val-

tiovaltaa Suomen asioissa, Suomen maassa. Ja kun tämän hajotusmääräyksen antajana esiintyy tällainen instanssi, tällainen laitos, jota Suomen lait eivät tunne. niin kaikki mitä siihen nojautuu samoin kuin itse asiakirja on aivan mitätön, kaikkia velvoittavaa voimaa vailla.

Kun sitä mahtia, jolla lakiemme mukaan on ollut oikeus eduskunnan hajottamiseen, ei enää ole, niin on selvää että eduskuntaa ei ole voinut eikä voi hajottaa mikää muu mahti kuin eduskunta itse ja eduskunta ei ole mitään hajaantumispäätöstä tehnyt eikä hyväksynyt toisten tekemiä, joten mitään eduskunnan laillista hajottamismääräystä ei siis myöskään ole olemassa vaan kansan eduskunta on yhä edelleen koolla ja oikeutettu sekä myöskin velvollinen tehtävänsä suorittamaan. Jos porvarillinen edustajisto ei tahdo tällaisella hetkellä kuin nyt, jolloin eduskunnan toiminnalle Suomen kansan hyväksi, vapauden ja itsenäisyyden tavoittelemiselle kansallemme ovat ulkonaiset edellytykset erittäin suotuisat ja sellaiset, että mikäli inhimilliseltä kannalta osataan etukäteen ajatella, tuskin tulee vastaisuudessa enää koskaan olemaan, jos he nyt eivät tahdo asian hyväksi kortta ristiin panna vaan päinvastoin tahtovat tehdä kaiken voitavansa eduskunnan ja Suomen kansan pyrkimysten vaikeuttamiseksi ja niiden toteutumisen estämiseksi, niin se seikka saattaa kyllä heikentää näiden eduskunnan ja kansamme enemmistön keskuudessa vallitsevien pyrkimysten voimaa ja kantavuutta, mutta se ei voi millään tavalla riistää näiltä pyrkimyksiltä laillista ja siveellistä oikeutusta. Se siitä.

Jokunen sana sitten myöskin tämän nykyisen eduskunnan suhtautumisesta pian valittavaan uuteen eduskuntaan. Kun eduskunnan hajotusyritys on ollut laitton, niin tietenkin siltä kannalta, ellei mitään siihen lisätä, uuden vaalitkin olisivat laittomat ja ne olisivat laittomat, jos tämä eduskunta ne sellaisiksi selittäisi. Mutta mikään ei estä tätä eduskuntaa suostumasta, taipumasta siihen, että tässä maassa toimitetaan nyt lähipäivinä eduskuntavaalit. Eikä hyväksymisen kieltämiseen eduskunnan puolelta ole aihettakaan, koska nykyisessä eduskunnassa on runsaasti Suomen kansan suuren enemmistön pyrkimysten vannoutuneita vastustajia, minkä vuoksi on aivan paikallaan, että näiden Suomen kansan pyrkimysten vannoutuneitten vastustajien vähentämiseen jätetään

uusien vaalien kautta tilaisuus Suomen kansalle. Vaikka näin valitaankin uusi eduskunta, ei tarvitse tulla siihen, että olisi olemassa kaksi eduskuntaa, vaan uusi valittu eduskunta ryhtyy toimeensa kansan vaaleissa sille antaman valtuuden nojalla ja tämä eduskunta kun on tehtävänsä suorittanut ja uusi on valittu, katsoo silloin valtuutensa päättyvän aivan niinkuin valtiopäiväjärjestyksen 3 § edellyttää ja niinkuin meidän kaikkien edustajavaltakirjoissa on sanottukin. Uusi eduskunta sitten jatkakoon tämän eduskunnan tehtävää ja kantakoon korkealla sitä lippua, jonka tämä eduskunta on ottanut.

Vasta valittavat edustajat sitten päättäkööt itse minä päivänä he tänne koolle tahtovat tulla, sille se Venäjän taholta tullut määräys, että uusi eduskunta kokoontuisi marraskuun 1 päivänä ei tietysti millään tavalla voi velvoittaa eikä sitoa vasta valittavaa eduskunta. Siihen saakka kunnes uusi eduskunta on valittu, on tämän eduskunnan tehtävä varjella Suomen kansan ja Suomen maan etua ja oikeutta. (Hyvä).

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Esitän luetussa kirjelmässä olevan ensimmäisen ponnen,

että eduskunta määrää julaistavaksi heinäkuun 18 päivänä hyväksymänsä ja säätämänsä Lain Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä.

Eduskunta hyväksyy ponnen.

Esitellään ja keskustelutta järjestänsä hyväksytään toinen ponni

että eduskunta sanotun lain nojalla vahvistaa ja voimaantavaksi määrää seuraavat asetus- ja lakiehdotukset:

sekä siihen liittyvät kohdat 1)—5) ynnä viimeinen ponni.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Suurten tulojen veroa**

koskeva hallituksen esityksen johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16, joka pantiin pöydälle viime istunnossa, esitetään ensimmäiseen käsittelyyn.

Kun ei kukaan halua puhuunoroa, lähetetään asia keskustelutta suureen valiokuntaan, päätöstä itse asiassa tekemättä.

2) Toimenpiteistä Eduskuntatalon tarpeen tyydyttämiseksi

koskeva valtiovarainvaliokunnan kirjelmä heinäkuun 30 p:ltä, joka kirjelmä pantiin pöydälle viime istunnossa, esitetään.

Asiasta aiheutuu seuraava

Keskustelu:

Ed. Gylling: Pyydän ehdottaa, että asia pannaan seuraavaan istuntoon edelleen pöydälle.

Ed. Jalonen: Kannatan ed. Gyllingin ehdotusta.

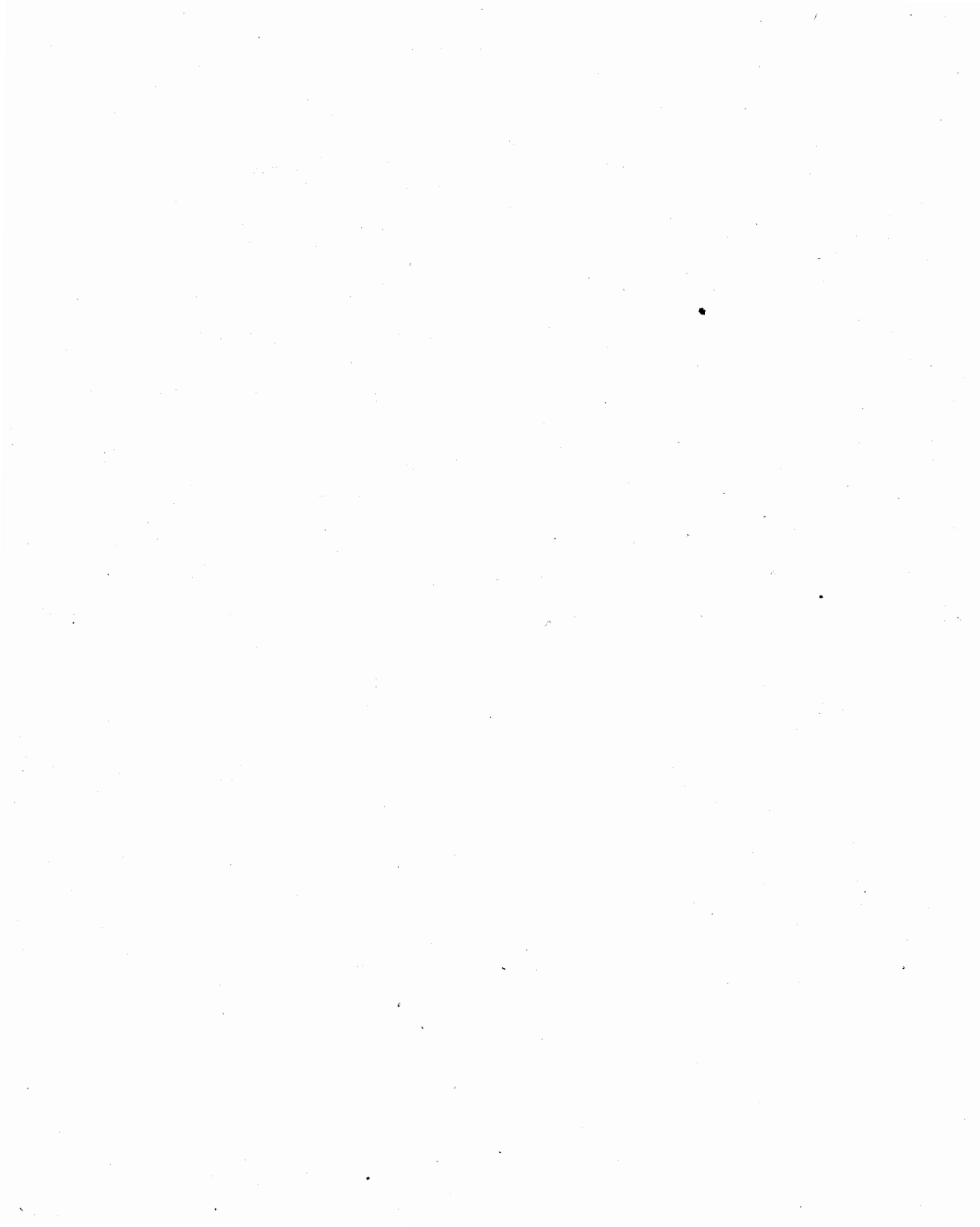
Puhemies: Kun on ehdotettu asiaa pöydälle seuraavaan istuntoon ja tämä ehdotus katkaisee asian asiallisen käsittelyn, kehoitan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa tähän ehdotukseen.

Senjälkeen, ed. Gyllingin ehdotus hyväksytään.

Täysi-istunto päättyy klo 1,20 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Sulo Wuolijoki.

LIITE.

PÖYTÄKIRJA,

JOKA PIDETTIIN

SÄÄTYTALOLLA HELSINGIN KAUPUNGISSA

KESKIVIHKONA 29 PÄIVÄNÄ ELOKUUTA 1917

TOIMEENPANNUSSA

SUOMEN EDUSKUNNAN JÄSENTEN KOKOUKSESSA.

HELSINKI 1918.

Keskiviikkona 29 p. elokuuta 1917.

Suomen Eduskunnan puhemiehen antamaa kutsua noudattaen kokoontui säädytaloon Helsingin kaupungissa keskiviikkona 29 päivänä elokuuta 1917 kello 1/2 1 päivällä eduskunnan jäseniä yksityiseen neuvottelukokoukseen, jossa havaittiin olevan läsnä, paitsi kokouksen kokoonkutsujaa, seuraavat edustajat: W. Jokinen, Aakula, Aalle-Teljo, Airola, Ala-Kulju, Alavirta, Alkio, Annala, Arokallio, Aromaa, Aronen, Blomqvist, Bäck, Eloranta, Eronen, af Forselles, Forstén, Gadolin, Gylling, J. Haapanen, S. Haapanen, Hagman, Hakala, Hakkinen, Hallstén, Hautala, Helenius-Seppälä, Herrala, Hiekkaranta, Hiidenheimo, Hiltunen, Hoikka, Hornborg, Huhtinen, Hultin, Anni Huotari, Anton Huotari, E. Huttunen, P. Huttunen, Häkkinen, Valpas-Hänninen, Isaksson, Jalava, Jalonen, Johansson, Alma Jokinen, Juutilainen, Karhinen, Kiiskinen, Hanna Kohonen, J. Kohonen, Kokko, Komu, Koponen, Korhonen, Kotila, Kujala, Kurkinen, Kuusinen, Laakkonen, Lahdensuo, Laitinen, Lantto, Lapveteläinen, Latvala, Lautasalo, Lehmus, Lehokas, Lehtimäki, Lehtinen, Lehtosaari, Leinonen Leivo, Lepola, Leppä, Leppänen, Letonmäki, Lindqvist, Lohi, Lonkainen, Lumivuokko, Luopajarvi, Malmivaara, Marttila, Murto, A. Mäkelin, Y. Mäkelin, Mäkelä, Mäki, Mäkinen, Mänty, Nurmela, Nurminen, Orasmaa, Paasonen, Paavolainen, Pehkonen, Peitsalo, Perttilä, Pohjaväre, Pohjola, Pärssinen, Raatikainen, Raitanen, F. Rantanen, S. Rantanen, Rikkonen, Roos, Saarelainen, E. Saari, K. Saari, Saarikivi, Saarinen, Sainio, Salmi, Salomaa, Salovaara, Savolainen, Sillanpää, Sirén, Storbjörk, Sundberg, Suosalo, Takala, Talas, Tirkkonen, Thuneberg, Toivonen, Tokoi, Tolonen, Tuomi, T. Typpö, Waljakka, Watanen, Vihersalo, K. H. Wiik, Virkki Väisänen ja Åkerblom.

Kokouksessa laadittiin seuraava

Pöytäkirja.

1 §.

Kokouksen kokoonkutsuja ilmoittaa, että niin kuin kaikki läsnäolevat tietävät, on eduskunta kutsuttu täysi-istuntoon tänä päiväksi klo 12, mutta että on näyttäytynyt mahdottomaksi kokoontua täysi-istuntoon, koska eduskunnan istuntohuoneusto on venäläisten sotilasten miehittämä. Sen vuoksi on pyydetty edustajia kokoontumaan tänne neuvottelemaan siitä tilanteesta, joka täten on syntynyt. Aluksi kokoonkutsuja kehoittaa läsnäolijoita valitsemaan kokoukselle puheenjohtajan.

Ed. Airolan ehdotettua, että kokous pidettäisiin eduskunnan täysi-istuntona, jossa puhemies toimisi puhemiehenä, ja kokoonkutsujan kieltäytyttyä ennen puheenjohtajan valintaa ottamasta käsiteltäväksi muita kysymyksiä, valitaan yksimielisesti kokouksen puheenjohtajaksi eduskunnan puhemies Manner.

Kokouksen pöytäkirjan laatijaksi kutsutaan puheenjohtajan esityksestä allekirjoittanut eduskunnan sihteeri I. Ahava, tulkiksi herra K. V. Puuska ja pikakirjoittajiksi eduskunnan pikakirjoittajia, jotka kutsuttuina tulevat saapuville ja ryhtyvät kukin toimiinsa.

2 §.

Sanomalehtimiehille päätetään antaa tilaisuus olla läsnä kokouksessa.

3 §.

Puheenjohtaja Manner tekee seuraavan ilmoituksen:

Minulla on tehtävä kokoukselle seuraava ilmoitus: Havaitsin tänä aamuna, että eduskun-

nan kokoustalo Hallituskadun varrella oli aamusta alkaen venäläisten sotilasten miehittämä. Sain tietää, että sinne ei tulaisi laskemaan edustajia eteistä pitemmälle ei siis myöskään eduskunnan kokoushuoneeseen. En katsonut puhemiesvelvollisuksiini kuuluvan mennä kyselemään taloon asettuneen joukon päälliköitä, missä tarkoituksessa ja kenen käskystä he siellä olivat, vaan sen sijaan katsoin velvollisuudekseni eduskunnan puhemiehenä kääntyä Venäjän väliaikaisen hallituksen, jonka sotilaita miehistö oli, takäläisen edustajan kenraalikuvernöörin puoleen asiassa. Pyysin sitävarten tilaisuutta käydä hänen luonansa. Se luvattiin klo 11. Menin sinne silloin edustajatoverini Huttusen seurassa. Tavattuani herra kenraalikuvernöörin ilmoitin hänelle ensiksi, että olen havainnut eduskunnan huoneuston olevan venäläisten sotamiesten miehittämän ja kysyin, tietääkö herra kenraalikuvernööri tästä. Herra kenraalikuvernööri vastasi tietävänsä sen, mutta lisäsi, että kokoushuone ei olisi miehitetty, vaan ainoastaan eteiset. Kuultuani vastauksen, tiedustelin oliko tämä eduskuntatalon sotilaille miehittäminen tapahtunut herra kenraalikuvernöörin myötävaikutuksella tai käskystä. Kenraalikuvernööri vastasi tähän kysymykseen, että se on tapahtunut Venäjän väliaikaisen hallituksen käskystä ja, sikäli kuin saatoin ymmärtää, hänen myötävaikutuksellaan. Kysyin edelleen, tarkoittiko tämä sotilaille toimeenpantu eduskuntatalon miehitys sitä, että eduskunnan ei anneta kokoontua istuntoon, joka on määrätty alkavaksi klo 12 tänään. Kenraalikuvernööri vastasi tähän tiedusteluuni myöntävästi ja lisäsi, että jos saadaan vakuutus siitä, että eduskunta ei kokoonnu, niin tullaan poistamaan sotilasvartiosto. Tähän huomautukseen vastasin, että minä en sellaista sitoumusta voi antaa. Tämän jälkeen ilmoitin, että katson aseellisen joukon toimeenpanemaa eduskunnan kokoushuoneiston miehitystä Suomen oikeuksien ja eduskunnan oikeuden loukkaamiseksi ja että minulla sen johdosta ei ole muuta neuvoa kuin ilmoittaa vastalauseeni ja pyytää herra kenraalikuvernööriä saattamaan se Venäjän väliaikaisen hallituksen tietoon. Kenraalikuvernööri puolestansa sanoi saattavansa tämän vastalauseen väliaikaisen hallituksen tietoon ja lisäsi sitten persoonallisena huomautuksenaan, että hän oli antanut miehittämisen tapahtua jo varhain aamulla ennen eduskunnan kokoontumista sen vuoksi, että ei tapahtuisi yhteentör-

mäyksiä, jommoiseen olisi vaara siinä tapauksessa ollut, jos sen jälkeen kuin edustajat olivat talolle kokoontuneet, ne sieltä olisi pakotettu poistumaan. Tähän herra kenraalikuvernöörin huomautukseen lausuin puolestani, että minä persoonallisesti ja sikäli kuin tiedän, ainakin eduskunnan sosialidemokraattinen ryhmä on puolestaan koettanut vaikuttaa siihen suuntaan, että eduskuntaa vastaan uhatun ja tehdyn väkivallan vuoksi ei kukaan aseellista kättä nostaisi.

Tähän päättyi keskustelumme ja minä poistuin sieltä 1/2 12 aikaan.

Havaittuani siis kenraalikuvernöörin vastauksista, että kaikki mahdollisuudet eduskunnan istunnon alkamiselle sen varsinaisessa huoneistossa klo 12 olivat poissa, katsoin että oli turhaa, ehkäpä vahingollistakin, yrittää sitä pitää enkä ole siis istunnon siellä pitämiseksi ryhtynyt mihinkään muihin toimenpiteisiin.

Olen katsonut velvollisuudeksi saattaa tämän arv. eduskunnan jäsenten tietoon ja sitä varten kutsunut teidät tänne saapuville ja tarjoutuu eduskunnan jäsenille nyt tilaisuus harkita ja tästä neuvottelukokouksessa päättääkin, katsovatko tapahtuneen antavan aiheita mihinkään ja millaisiin toimenpiteisiin eduskunnan jäsenten ja mahdollisesti heidän mielestään eduskunnan puolesta. Kehotan siis arv. läsnäolijoita lausumaan asiasta mielensä.

Puheenjohtajan kysymyksen johdosta vaadi taanko, että tämä hänen tiedonantonsa lyhykäisestään käännetään ruotsinkielelle, lausuu

Ed. Roos: Då vi här hafva arrangerat om privat tolk, så sätta vi icke i fråga att det skall tolkas här.

Keskustelu:

Ed. Gadolin: Det har tidigare i dag föreslagits, att denna församling skulle betraktas som ett landtdagsplenium. Jag antager att detta förslag kommer ytterligare att upprepas och att det möjligen påyrkas, att beslut skall fattas i denna fråga. Med anledning därpå vill jag för min del göra gällande, att det icke gärna kan komma i fråga, att denna sammankomst betraktas såsom ett plenium redan på den grund, att därom icke är tillkännagifvet och att en del landtdagsmän, som icke äro här tillstädes, visserligen erfarit, att en enskild

sammankomst skulle äga rum med landtdagsmännen, men alls icke fått den uppfattningen, att landtdagens sammankomst kunde betraktas såsom ett plenum. Om denna fråga nu tages under diskussion, har jag i densamma icke vidare att tillägga, men förbehåller mig att, sedan denna diskussion är slutförd och eventuellt beslut fattats, få göra ett uttalande.

Ed. Alkio: Lausumatta asian siitä puolesta mitään, mikä koskee tämän kokouksen luonnetta, pyydän ainoastaan sen johdosta mitä herra puheenjohtaja on meille tässä selostuksessaan lausunut, lausua sen, että se törkeä vastavallankumouksellinen toimenpide, mihinkä Venäjän väliaikainen hallitus on Suomea kohtaan ryhtynyt, vie kaiken pohjan siltä perustuslaillisuuden väritykseltä, minkä väliaikainen hallitus on koettanut saada esiintymisensä Suomen asioissa. Minä tahdon tämän lausua erityisesti painostaen sitä, että kaikissa väliaikaisen hallituksen toimenpiteissä, mitä pitemmälle Suomen eduskunta on joutunut sen kanssa tekemisiin, on yhä selvemmin alkanut ilmetä Venäjän suurvaltiollinen politiikka Suomea kohtaan, politiikka semmoinen, jonka tarkoituksena näyttää olevan vallankumouksen hyökylaineessa koettaa saada Suomi edelleen ikuisiksi ajoiksi sidotuksi Venäjään. Venäjän väliaikainen hallitus näin ollen siis koettaa kaikenlaisilla toimenpiteillä ja poliittisilla mielenilmauksilla saada koko maailmalle ensinnäkin näyttämään siltä, että se koettaa muka hallita Suomea perustuslaillisessa järjestyksessä. Suomen eduskunta ei ole tähän saakka saanut Venäjän väliaikaiselta hallitukselta minkäänlaista esitysehdotusta tai valtakunnallista kirjelmää, jonka kautta Suomen eduskunta olisi saanut lausua mielensä siitä, mille kannalle Suomen eduskunta asettuu tähän Venäjän vallankumouksen luomaan hallituksen nähden. Suomen perustuslait eivät tunne sellaista hallitusta, mikä nyt Venäjällä hallitsee. (Oikein!) Minä puolestani olen suhtautunut tähän Venäjän vallankumouksen luomaan hallitukseen välillisesti, siten, että olisi saatu näissä myrskyisissä oloissa hieman lopuksi rauhallista tietä järjestää Suomen ja Venäjän väliset olot. Mutta minä en ole kertaakaan alistunut sen käsityksen alle, että Venäjän väliaikainen hallitus on meillä laillinen hallitus ja minä tahdon nimenomaan tällä kertaa painostaa sitä, että Venäjän väliaikainen hallitus ei ole Suomen laillinen halli-

tus. Venäjän väliaikainen hallitus hallitsee maataamme nykyisin pääasiassa silmälläpitäen Venäjän etua. Ne toimenpiteet, mihin siis tällä hetkellä on Venäjän väliaikainen hallitus Suomen suhteen ryhtynyt, ne ovat Venäjän vastavallankumouksellisten harrastusten edustajia. Kun siis katson asemaa tältä kannalta, täytyy minun puolestani panna jyrkkä vastalause kaikkia tällaisia toimenpiteitä vastaan. Suomen eduskunta on voimaton sitä aseellista pistinvaltaa vastaan, joka nyt on meitä vastaan Venäjän puolelta suunnattu, mutta minun käsitykseni mukaan Suomen eduskunta ei sittenkään menetä malttiansa enempää kuin Suomen kansakaan, vaan Suomen eduskunta pidättää itselleen vapaat kädet toimia isänmaansa etujen mukaisesti, vaikkakin se tällä kertaa hajoitetaan. Minä en ole valmis lausumaan mieltäni siitä minkälaisiin toimenpiteisiin mahdollisesti eduskunta nyt voisi ryhtyä. Puolestani tahdon vaan tämän pöytäkirjaan merkitä, sen johdosta mitä puhemies tässä nyt on meille ilmoittanut.

Ed. Talas: Läsnaolevien nuorsumalaisten puolesta oli minulla aikomus eduskunnan kokouksessa lukea seuraava lausunto, jonka nyt pyydän tässä kokouksessa saada esittää: Väliaikainen hallitus on käskykirjeellään määrännyt uudet vaalit toimitettaviksi ja nykyisen eduskunnan hajoitettavaksi. Suomen kansa tulee siis lähimmässä tulevaisuudessa tilaisuuteen itse päättämään, miten ne valtiolliset kysymykset ovat ratkaistavat, jotka Venäjän vallankumous on meidänkin maassamme herättänyt. Nykyisellä eduskunnalla, joka on valittu aivan toisissa oloissa juuri aikana, jolloin valitsijat eivät vapaasti voineet esiintuoda mielpiteitään Suomen valtiollisen aseman järjestämisessä, ei sen tähden ole syytä jatkamalla toimintaansa vastoin väliaikaisen hallituksen antamaa hajoituskäskyä tehdä ennakkopäätöstä tärkeimmässä valtiollisessa kysymyksessämme. Yllämainitun nojalla saamme kunnioittaen ilmoittaa, että me emme katso mahdolliseksi eduskuntatyön jatkamista.

Tästä eduskuntakokouksesta ei tule mitään. Me tiedämme syyn, herra puhemies on esittänyt sen. Oltakoon mitä mieltä tahansa eduskunnan oikeudesta jatkaa työtänsä, niin se minun mielestäni ainakin on selvä, että eduskunnalla oli oikeus kokoontua kokoukseen, jossa sille ilmoitettiin hajoituskäskystä ja sentähden

minunkin täytyy yhtyä puhemiehen lausumaan mielipiteeseen ja siihen vastalauseeseen, jonka hän maamme kenraalikuvernöörille on esiintuonut, sen johdosta että väkivallalla on estetty tämän eduskuntakokouksen pitämistä. Minä olen vakuutettu siitä, että se väkivalta, joka tänään on tapahtunut, tulee olemaan omansa lisäämään kansassamme vakaumusta siitä, että kansamme valtiollista vapautta ei voida turvata niin kauvan kuin meidän maamme on riippuvaisuussuhteessa Venäjän valtakuntaan.

Ed. Gadolin: Jag hade tänkt något senare uttala mig i den af den föregående talaren berörda frågan, men då frågan redan kommit under diskussion förefaller det mig såsom om sammanhanget skulle påkalla, att jag nu uttalar mig. Svenska folkpartiet har nämligen vid gruppssammanträde fattat beslut om att vid dagens landtdagsplenum å dess vägnar skulle föredragas ett yttrande, innan förhandlingarna i sak skulle vidtaga. Framförandet af detta yttrande har gruppen anförtrott mig. Då dagens plenum har blifvit förhindradt genom våldshandlingar, som vi alla fått bevittna, ber jag att här få uppläsa den skrift, om hvars innehåll landtdagsgruppens medlemmar förenat sig. Den har följande lydelse:

„Den ryska interimregeringens påbud om Landtdagens upplösning och utskrifvande af nya val har på Senatens förfogande promulgarats.

Stridiga meningar hafva framställts angående den rättsställning, som kan anses tillkomma den ryska interimregeringen i förhållande till Finland. Svenska folkpartiets landtdagsgrupp anser sig icke nu ha skäl att inlåta sig på denna fråga, men uttalar sitt beklagande af att Landtdagen icke sattes i tillfälle att taga ställning till ifrågavarande påbud, då detsamma kungjordes.

Genom att landtdagen tegat i fyra veckor, hvarunder valförberedelserna öfverallt i landet och inom alla partier kommit i gång och ett stort antal, måhända flertalet landtdagsmän mottagit kandidatur för de nya valen, har såväl landet som landtdagen själf faktiskt efterkommit de af interimregeringen utfärdade påbuden. Numera saknas alltså den nödvändiga grunden för en eventuell opposition.

Härtill kommer, att gensträfvighet från landtdagens sida skulle i landet alstra förvirring

och oreda, ägnade att fördunkla den utomordentliga betydelse, som under alla omständigheter tillkommer nyvalen i närvarande stund.

På anförda skäl anser svenska folkpartiets landtdagsgrupp, oberoende af dess enskilda medlemmars uppfattning om lagligheten af interimregeringens påbud, att landtdagen nu icke kan underlåta att erkänna det faktiskt inträdda sakiäget och öfverlämna arbetets fortsättande åt den landtdag, som framgår ur de nya valen. Ett annat förfarande vore illojalt mot Finlands folk.

Denna uppfattning är så mycket bättre grundad, som redan före interimregeringens ingripande och oberoende af detsamma ställningen var sådan, att den gjorde krafvet på nyval ofrånkomligt. Landtdagen hade i tid bort inse detta och handla i enlighet därmed, innan interimregeringens upplösningspåbud utfärdades.

De nya valen komma att ega rum under i väsentliga afseenden klarare förhållanden än de senaste. Det är tydligt för enhvar, att det gäller Finlands lifsintressen. Den nya landtdagen skall stå på säkrare grund än den gamla, ty folkets uppfattning kommer att klart och otvetydigt framgå af valen. Genom denna landtdag skall Finlands folk taga ställning icke blott i fråga om det temporära förhållandet till en temporär rysk regering, utan i själfva hufvudfrågan om Finlands framtida förhållande till Ryssland“.

Denna skrift har sålunda icke kunnat uppläsas vid plenum, och den kommer att inlämnas till landtdagens kansli, undertecknad af alla de medlemmar i svenska landtdagsgruppen, som i dag sammanträd och omfatta detsamma.

Jag skall jämväl begagna mig af tillfället att ansluta mig till de protester, som uttalats emot de ryska maktägandes ingripande till förhindrande af det sammanträde, som i dag har utlysts med landtdagens medlemmar. Det har gifvit åt detta sammanträde en alldeles falsk karaktär och kastar ett skimmer öfver det hela, som kommer att verka till nackdel för de syften, som vederbörande hafva velat förverkliga. Jag tror, att hela landets opinion är enig därom, oberoende af ställningen till frågan om upplösningen och nyval, att ett sådant våld från vederbörandes sida har varit icke blott opåkalladt, utan i närvarande stund,

då man väntar tecken på frihet och självbestämning för Finlands folk, en akt af upprörande våld.

Ed. Hultin: Saavuun tänä aamuna kaupunkiin ottaakseni osaa eduskunnan istuntoon. Kuten tiedämme tämä istunto on Venäjän väliaikaisen hallituksen toimesta väkivallalla esitetty. Näin ollen pyydän saada tässä neuvottelukokouksessa esittää sen lausunnon, joka minulla oli tarkoitus esittää eduskunnan istunnossa.

Yksitystietä on eduskunnanjäsenten tietoon tullut, että Venäjän väliaikainen hallitus on antanut käskykirjeen eduskunnan hajoittamisesta ja että ilmoitus tästä on eduskunnalle saapunut sen jälkeen kuin eduskunta oli lähtenyt lomalle. Venäjän väliaikainen hallitus perustelee toimenpidettään sillä että viimeisen keisarin valtaistuimesta luopuessa hänen oikeutensa Suomen suuriruhtinaana olisivat siirtyneet Venäjän kansan vallalla varustamalle väliaikaiselle hallitukselle. Tämän Suomen suuriruhtinaalta muka siirtyneen vallan nojalla Venäjän väliaikainen hallitus käskää eduskunnan hajoomaan, määrää uudet eduskuntavaalit toimitettaviksi ensi lokakuun 1 ja 2 päivinä ja silloin valittavan eduskunnan kokoontumaan viimeistään marraskuun 1 päivänä. Ulkonaisen aiheen näihin toimenpiteisiin ilmoitetaan antaneen eduskunnan päätös 18 päivänä heinäkuuta korkeimman vallan käyttämisestä Suomessa, minkä väitetään mitä oleellisimmin muuttavan Venäjän ja Suomen välisen oikeussuhteen ja juuria myöten loukkaavan Suomen voimassaolevaa hallitusmuotoa.

Yksikään näistä väitteistä ei pidä paikkaansa. Eduskunta on jo useassa asiakirjassa, viimein adressissaan Venäjän väliaikaiselle hallitukselle sitovasti todistanut ettei Suomen suuriruhtinaalle kuulunut vallankäyttö Suomen sisäisissä asioissa ole ilman eduskunnan suostumusta voinut siirtyä Venäjän väliaikaiselle hallitukselle, joka on venäläinen, Venäjän kansalle vastuunalainen valtio-orgaani, Venäjän lakien alainen ja Venäjän lainsäädäntölaitoksista riippuvainen. Sillä sisäisissä asioissaan Suomi valtiosääntönsä perustuksella on alunpitäen ollut vapaa ja riippumaton Venäjän hallituslaitoksista. Venäjän kansa ei ole voinut vallankumouksen kautta siirtää Suomen suuriruhtinaana valtaa väliaikaiselle hallitukselle, sillä sen kautta se olisi muuttanut Suomen valtiosääntöä, johon sillä

ei ole oikeutta. Väliaikaisella hallituksella ei näin ollen ole ollut laillista oikeutta eduskunnan hajoittamiseen yhtä vähän kuin uusien vaalien määräämiseenkään. Hajoitus on sen vuoksi Suomessa käsitetty uudeksi loukkaukseksi Suomen kansaa ja sen oikeutta vastaan.

Nähtävästi provokationisessa tarkoituksessa on Venäjällä levitetty sellainen väite, ettei Suomen eduskunta anna mitään tunnustusta Venäjän väliaikaiselle hallitukselle. Eduskunta on kuitenkin selvästi tunnustanut, että sillä on ulkoasioissa oikeus puhua Suomenkin puolesta. Kun Suomi vallankumouksen kautta jäi ilman korkeimman hallitusvallankäyttäjää on myös suostuttu siihen, että Väliaikainen hallitus väliaikaisesti on täyttänyt eräitä korkeimman vallan tehtäviä Suomessakin. Onhan eduskunta eri päätöksillä ottanut käsiteltäväkseen sen antamia esityksiä ja lähettänyt sen vahvistettavaksi pari kolme kiireellistä lakiehdotusta. Mutta laillisesti perusteltua oikeutta tähän vallankäyttöön väliaikaisella hallituksella ei ole.

Niinkuin Venäjällä korkein valta vallankumouksen kautta siirtyi kansalle niin on Suomessakin korkein valta maan sisäisissä asioissa siirtynyt kansalle ja sitä edustavalle eduskunnalle. Eduskunnan hyväksymä laki korkeimman vallan käytöstä Suomessa, joka rakentuu tälle periaatteelle on siis ei vaan Suomen petuslain mukainen ja sen määräämässä järjestyksessä syntynyt, vaan myös täysin vallankumouksen Venäjällä luoman asiointilan mukainen.

Esityksessään laiksi erinäisten asiain siirtämisestä Suomen senaatin ja kenraalikuvernöörin ratkaistaviksi väliaikainen hallitus lausui että sen tarkoituksena ei suinkaan ollut käyttää oikeuttaan vältiopäivien hajoittamiseen, minkäänlaisten omien tarkoituserien ajamiseen. Tämä lupaus on nyt rikottu. Ja vaikka väliaikainen hallitus oli vakuuttanut Suomen hallitsemista koskevissa asioissa nojautuvansa eduskunnan luottamusta nauttivaan senaattiin, ei se edes tiedustellut senaatin mielipidettä hajoituskäskyn antamisesta.

Täytyy syvästi paheksua että Suomen senaatti alistui julkaisemaan julistuskirjan, joka niin ilmeisesti loukkaa Suomen kansan perustuslainmukaista oikeutta ja sitäpaitsi on jyrkässä ristiriidassa eduskunnan 18 päivänä heinäkuuta tekemän päätöksen kanssa, että eduskunta kunnes uusi hallitusmuoto on säädetty itse määrää

hajoittamisestaan ja uusista vaaleista. Vaikka käskykirje sisällyksensä vuoksi ei oikeudellisesti velvoita eduskuntaa eikä Suomen kansaa, on julkaisemisen kautta syntyneen ristiriidan selvittämiseksi kuitenkin mielestäni suotavaa, että eduskunta suostuu uusien vaalien toimittamiseen Valtioapäiväjärjestyksen mukaisessa järjestyksessä, koska eduskunnalla luonnollisesti ei voi olla mitään sitä vastaan, että Suomen kansalle kokonaisuudessaan annetaan tilaisuus ilmituoda mielipiteensä sekä päättää miten se tahtoo oikeutensa turvattavaksi. Jos tämä katsotaan suotavaksi, näyttää mielestäni myös suotavalta että eduskunta nyt itse lakauttaa toimintansa ja jättää valittavan eduskunnan ratkaistavaksi nekin asiat, jotka vielä ovat kesken. Kun vaalit ovat jo kuukauden päästä tuntuu minusta, että istuntojen ja asiain käsittelyn edelleen jatkaminen voisi sisältää loukkauksen pian kokoontuvia valitsijoita kohtaan.

Käsitykseni siis on: että eduskunnan, luopumatta siitä oikeuskannasta, jolle eduskunnan 18 päivänä heinäkuuta hyväksymä laki on rakennettu ja pannen vastalauseen Venäjän väliaikaisen hallituksen heinäkuun 31 päivänä antamaa julistuskirjaa vastaan, tulee syntyneen ristiriidan selvittämiseksi nyt lopettaa istuntonsa ja vedota Suomen kansan valitsijoihin uskoen kansan itsemääräämisoikeuden turvaamisen valittavan uuden eduskunnan tehtäväksi.

Ed. Hallstén: Tahdon ainoastaan mainita, että se ryhmä, johon minulla on kunnia kuulua, aamulla kokoontui neuvottelemaan, ja suurin osa siellä läsnäolevista ryhmän jäsenistä päätti lähettää eduskunnan kanslialle osotetun kirjelmän, jossa perustellaan, minkä vuoksi ne, jotka sen ovat allekirjoittaneet, eivät katso mahdolliseksi ottaa osaa siihen kokoukseen, johon oli eduskunta kutsuttu. Tästä huolimatta ja vaikka puolestani katson, ettei mainittu kokous voinut laillisesti enää olla eduskunnan kokouksena, tahdon kuitenkin puolestani lausua, etten usko tässä maassa olevan ketään, joka voi hyväksyä sitä tapaa, jolla kokouksen pitäminen on estetty. Vähän sen jälkeen kun jo meidän ryhmämme oli hajaantunut ja ainoastaan muutamien ollessa koolla, tuli tieto, että edusmiehet kehoitetaan kokoontumaan tänne. Silloin päättivät läsnäolevat lähettää tänne tiedon, että meidän ryhmämme on jo ennen asettanut erityisen valtustoon, joka

on valmis neuvottelemaan kaikkien muiden ryhmien valtuutettujen kanssa eduskunnan väliaikoina kaikista sellaisista asioista, jotka koskevat eduskuntaa ja siis myös maan asioita. Ja olemme siis valmiit semmoiseen yhteistyöhön, milloin siihen tilaisuus tarjotaan. Tämä kokous, joka on ainoastaan neuvottelevaa laatua, voi tietysti antaa kehotuksen tällaiseen menettelyyn.

Ed. Helenius-Seppälä: Minäkin pyydän yhtyä niihin vastalauseisiin, mitä täällä on lausuttu sitä vastaan, että Suomen rauhallista eduskuntaa vastaan on Venäjän väliaikainen hallitus ojentanut pistimet. Kun tämänpäiväinen tapahtuma tulee tietoon sekä kotimaassa että maamme rajojen ulkopuolella, ehkä ruvetaan selvemmin käsittämään sitä farisealaisuutta, mikä on uudistunut näinä päivinä väliaikaisen hallituksen päämiehen puheessa, kun hän on puhunut vielä nytkin siitä, kuinka Suomen kansan oikeuksia kunnioitetaan ja Suomen kansaa kohdellaan siltä taholta vain perustuslain mukaisesti. Eduskunnan kokoontuminen olisi ollut suotavaa monesta syystä. Edustajille on jaettu tämän kokouksen kuluessa suuri joukko mietinnön luonnoksia, joita on valmistanut tällä välin valtiovarainvaliokunta ja silmäys niihin osoittaa kuinka tavattoman tärkeätä olisi ollut saada järjestetyksi Suomen valtion raha-asiat, jotka tätä nykyä ovat hunningolla — niin sivultapäin sanotaan ja sitä sanaa tekisi mieleni kyllä käyttää. Kun nyt kumminkin eduskunta väistyneenä väkivallan tieltä, niin saattaa olla kyllä syytä asettua sille kannalle, mille ed. Hultin on asettunut, eli että ristiriidoista pääsemiseksi olisi eduskunnan puolelta suostuttava uusiin vaaleihin.

Ed. Airola: Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmäkin lausuu jyrkän vastalauseensa sen törkeän laittomuuden ja väkivaltatoimenpiteen johdosta, johon Venäjän väliaikainen hallitus on Suomen eduskuntaa vastaan ryhtynyt, ja samalla lausuu paheksumisensa niille Suomen miehille, jotka tämän maan hallituksessa ollen ovat myötävaikuttaneet tämän maan ulkopuolelta tulleen väkivaltaisen toimenpiteen toteuttamiseksi. Ehdotan muuten omasta puolestani, että kokous jatkaisi asiain käsittelyä Suomen eduskunnan täysi-istuntona.

Ed. Tokoi: Täällä on pari kolme puhujaa

kosketellut erästä seikkaa, johon myös puolestani katson velvollisuudekseni täällä kajota. Vaikka tätä kokousta ei ainakaan vielä olekaan julistettu eduskunnan täysi-istunnoksi, niin katson tällä kuitenkin olevan sellaisen virallisen luonteen, että olen velvollinen tekemään seuraavan ilmoituksen. Edustajat Gadolin, Hultin ja viimeksi Airola ovat viitanneet siihen toimenpiteeseen, johon senaatti aikanaan ryhtyi päättäessään julkaista väliaikaisen hallituksen eduskunnan hajoittamista koskevan manifestin kuluvan elokuun 2 päivänä. Koska silloin olin Suomen senaatin talousosaston varapuheenjohtajana ja otin osaa silloisen senaatin istuntoon, niin voin ilmoittaa, että kenraalikuvernöörin johtaessa puhetta, joka tapahtui ensimmäisen kerran koko nykyisen senaatin koosoloaikana, päätti senaatti seitsemällä äänellä kuutta vastaan kenraalikuvernöörin ottaessa osaa äänestykseen julkaista mainitun manifestin. Minä puolestani, joka senaatin varapuheenjohtajana olin velvollinen ensimmäisenä lausumaan mieleni asiasta, ilmoitin, että minun mielestäni Venäjän väliaikaisen hallituksen manifesti oli lakiin perustamaton ja aivan laitton. Toiseksi se oli syntynyt tavalla, että siitä ei oltu kysytty edes Suomen senaatin mielipidettä ainakaan kokonaisuudessaan, vaan se tuli senaatillekin aivan odottamatta, ilman minkäänlaista keskustelua tai neuvottelua kotimaisen hallituksen kanssa. Kolmanneksi, kun eduskunta heinäkuun 18 p:nä oli hyväksynyt lain korkeimman vallan käytöstä Suomessa ja tämä manifesti siis oli täysin ristiriidassa tämän eduskunnan päätöksen kanssa ja pidin sitä Suomen eduskuntaa ja Suomen kansaa syvästi loukkaavana, niin ilmoitin myös olevani ainoastaan Suomen eduskunnalle vastuunalainen enkä siis puolestani katsonut olevani myötävaikuttaa mainitun manifestin julkaisemiseen, vaan ehdotin, että senaatti päättäisi kieltäytyä manifestin julkaisemisesta. Tähän ehdotukseen pääasiassa yhtyivät senaatin jäsenet, toiset kuusi erinäisillä ehdoilla kannattivat manifestin julkaisemista ja kenraalikuvernöörin äänellä senaatti päätti sen julkaista. Tällöin oli mielestäni selvä, että konflikti oli syntymässä Venäjän väliaikaisen hallituksen, sen edustajan ja Suomen eduskunnan ja Suomen kansan välillä. Kuitenkaan en vielä sillä kerralla katsonut olevani luopua hallituksesta, vaan pidin velvollisuutenani odottaa asiain kulkua, ryhdytäänkö

Venäjän väliaikaisen hallituksen puolelta jyrkempiin toimenpiteisiin siinä tapauksessa, että eduskunta noudattamatta tämän manifestin määräyksiä päättäisi kokoontua. T. k. 16 p:nä sain kenraalikuvernööriltä tiedon siinä keskustelussa, joka tapahtui työväenjärjestöjen valitsemain kunnallisesta lakosta neuvottelevain edustajain ja kenraalikuvernöörin välillä, joiden mukana olin kenraalikuvernöörin luona, sain tiedon, että Venäjän väliaikainen hallitus ja kenraalikuvernööri tulee käyttämään väkivaltaa eduskuntaa vastaan siinä tapauksessa, että eduskunta, jota vaaditaan kokoontumaan, tulisi kokoontumaan. Tällöin katsoin, ettei ollut enää mahdollisuutta etsiä mitään välittävää kantaa, vaan oli ratkaisevasti päätettävä, asetuako Venäjän väliaikaisen hallituksen toimenpiteiden kannattajaksi vaiko eduskunnan toimenpiteiden kannattajaksi ja tunnustaa eduskunnan auktoriteetti. Ratkaisu oli minulle helppo ja seuraavana päivänä ilmoitin kenraalikuvernöörille lähettämässäni kirjelmässä viitaten näihin seikkoihin, etten enää katsonut olevani olla senaatissa enkä vastata niistä toimenpiteistä, joihin sen toiminta mahdollisesti johtaa, enkä sen jälkeen ole ottanut osaa senaatin istuntoihin enkä näin ollen sen jälkeen tahdo vastata niistä toimista, joihin senaatin puolelta mahdollisesti ryhdytään.

Ed. Alkio: Kun tässä on asiallisesti jo samalla myös käsitelty kysymystä siitä, mille kannalle eduskunnan on tällä kertaa asettuminen istuntojen pysyttämiseksi tai jatkamiseksi, pyydän sen johdosta lausua seuraavaa.

Maalaisliiton eduskuntaryhmä on noudattaen eduskunnan herra puhemiehen kutsumusta saapunut tänne istuntoon huolimatta siitä, että Venäjän väliaikainen hallitus on käskenyt eduskunnan hajalle, vedoten käskynsä tueksi väkivallan uhkaan, joka myös on tänään toteutettu. Samalla kuin omasta puolestani panen vastalauseen tätä Venäjän väliaikaisen hallituksen väkivaltaista Suomen asioihin sekaantumista vastaan, selitän käsityksenäni, että perustuslain mukaiset Suomen suuriruhtinaan valtuudet eivät ole voineet Venäjällä tapahtuneen vallankumousliikkeen vaikutuksesta laillisesti siirtyä väliaikaiselle hallitukselle ilman ettei Suomen eduskunnalle ole vaimistettu tilaisuutta päättää asiasta. Olemme kuitenkin esiintyneet Venäjän väliaikaiseen hallitukseen nähden lojaallisesti koko istuntokauden ajan silmäl-

läpitiäen nimenomaan sitä, että olojen järjestely lailliselle kannalla saattoi Suomen puolelta hie- man viivästyä Venäjällä sattuneiden vaikeuk- sien vuoksi, kunhan ei vain esiintyisi toimen- piteitä, joilla yritettäisiin tätä laitonta tilan- netta vakiinnuttaa. Nyt on Venäjän väliaikai- nen hallitus vedoten Suomen valtiopäiväjärjes- tykseen vaatinut eduskunnan hajalle senvuoksi, että eduskunta oli laatinut lain korkeimman valtiovallan käyttämisestä Suomen sisäisissä asioissa. Tämä hajoituskäskey ei ole sopusoin- nussa Suomen oikeuden kanssa, vaan sisältää Suomeen nähden sellaisen vallankumoukselli- sen toimenpiteen, jolla on ilmeisesti tarkoituk- sena luoda hallinnollinen ennakkotapaus, johon tulevaisuudessakin voitaisiin lain tulkinnessa vedota. Tämän sanottuani katson asiakseni myös selittää, että eduskunnan hajoittaminen tänä kansallemme raskaana aikana on Suomen edustavan valtiovallan heikontamista Venäjään nähden, ja kun maassamme nykyään majoilee suunnaton paljous kuritonta venäläistä sota- väkeä synnyttäen täällä kaikkialla rauhatto- muuden ja yhteiskunnallisen anarkian, vaadit- taisiin eduskunnan puolelta tässäkin ponte- via toimenpiteitä Suomen etuja silmälläpitäen. Mutta Venäjän hallitus tahtoo, väkivaltaa uha- ten, tukkia eduskunnan suun, valvoen siten kokonaisuudessaan Venäjän etua Suomen va- hingoksi. Suomen valtion raha-asiat ovat moni- vuotisen venäläisen hallituksen toimesta saa- tettu kurjaan tilaan. Suomen eduskunta ei pitkään aikaan kutsuttu kokoon. Raha-asiain järjestelyyn eduskunta ei vielä ehtinyt pää- täntövallalla käydä, mutta Venäjän hallituksen yhä jatkuva ruplavaihtopolitiikka on tämänkin vuoden kuluessa saattanut maallemme sunna- tonta vahinkoa. Siten on Venäjän taholta väkevemmän oikeudella ja mahtikeinoin viety maasta pääomia, joilla on syvästi vaikuttava merkitys Suomen taloudessa. Maassamme on nälän hätä, joka kaikesta päättäen käy ensi talvena pelottavammaksi kuin nyt aavistetaan- kaan. Suomi saa luovuttaa elintarpeita sa- doilletuhansille venäläisille, mutta Venäjältä jää Suomen saanti hallituksen lupauksiin, jotka eivät pidä paikkaansa. Kun tällaisissa oloissa hajoitetaan eduskunta ja hajoittajana on Venä- jän hallitus, joka vetoo yhtenänsä ankaraan perustuslaillisuuteen ja sotavoimaan, kyllähän koko maailma ymmärtää, minkälaisesta perus- tuslaillisuudesta on kysymys. Mutta Suomen eduskunnan on tällä kertaa hajottava, sillä

edellytyksiä normaalseen valtiopäivätyöhön ei ole. Paitsi sitä, mitä edellä on sanottu, vel- voittaa eduskunnan hajaantumaa se, että uu- siin vaaleihin ovat kaikki puolueet päättäneet käydä, vaikka eduskunnalla ei aikaisemmin ole valmistettu tilaisuutta itse päättää vaaleihin me- nosta. Koska vaaleihin meno tapahtuu koko- naan heinäkuun 18 päivän merkeissä, on sel- vää, että kansa ensi vaaleissa äänestää tämän lain puolesta tai sitä vastaan. Näin ollen ei siis saata tulla kysymykseen ennen ensi vaa- leja tämän lain lakina julkaiseminen, koska sille enemmän kuin muillekaan nyt kokoontu- neen eduskunnan päätöksille kaikesta päättäen ei voitaisi saada lain voimaa. Myös on enem- män kuin epäiltävää, että näissä oloissa edus- kunnan työn jatkaminen aiheuttaisi maassa suurta ristiriitaa ja hajaantumista. Nämä sei- kat huomioon ottaen katson eduskunnan vel- vollisuudeksi hajaantua näiltä valtiopäiviltä, vaikkakin pidän, että edustajatoimemme vel- voittaa meitä taas kokoontumaan, jos erikoi- nen tilanne ja maan hätä sitä vaatii ennen uusia vaaleja. Maalaisliiton eduskuntaryhmä on tällä kannalla.

Ed. E. Saari: Minä tahdon puolestani yh- tyä niihin vastalauseisiin, joita useat edustajat ovat merkinneet väliaikaisen hallituksen ja ken- raalikuvernöörin menettelyä vastaan. Minä en kuitenkaan ole tähän täysi-istuntoon nähden yhtynyt siihen mielipiteeseen, jota erinäiset samaan ryhmään kuuluvat edustajat ovat kan- nattaneet, ja jonka ed. Hallstén on esittänyt. Minä olen katsonut velvollisuudekseni tulla tähän täysi-istuntoon ja esittää siinä likipitäen seuraavan kirjoituksen:

Tuskin tarvinnee mainita että Venäjän väli- aikaisen hallituksen määräys Suomen eduskun- nan hajoittamisesta on Suomen kansan keskuu- dessa herättänyt yhtä hyvin raskaan mielen ja tuskan tunteen kuin mikään aikaisempikaan oikeuksiemme puolustamisesta ja itsenäisyy- tensä suojelemisesta tai kehittämistä johtu- nut eduskunnan hajoitus on tehnyt. Vallan- kumouksen ja maaliskuun julistuskirjan ja mo- nien muiden niitä seuraavien lupauksen ja va- kuutusten jälkeen on tämä toimenpide kaikesta huolimatta erikoisen kiusallinen ja huolestut- tava. Minkäänlaisten lainopillisten taikka mui- den sellaisten selitysten kautta sitä ei saada sopusointuun vallankumouksen kautta saavu- tetun vapauden ja vielä vähemmän sen pien-

ten kansojen vapauttamisaatteen kanssa, jonka puolesta on alun neljä vuotta melkein kaikki maailman sivistyskansat käyneet sotaa toisiansa vastaan. Huolimatta siitä erimielisyydestä, mikä tässä eduskunnassa onkin ollut korkeimman valtiovallan käyttämistä koskevaan lakiehdotukseen nähden ja huolimatta siitä vaikka tämä eduskunnan jäsenten keskuudessa vallinnut erimielisyys olisi myöskin erimielisyyttä Suomen kansan keskuudessa samassa mittakaavassa, sekä huolimatta niistä tyytymättömyyden syistä, mitä yhdellä ja toisella ja tuhansillakin Suomen kansalaisilla on saattanut olla nykyistä eduskuntaa kohtaan ja hurskaita toivomuksia uuteen eduskuntaan nähden, huolimatta kaikesta tästä se ilo ei toisesti olisi oikeata isänmaanystävän iloa, jos tämä Venäjän väliaikaisen hallituksen sortotoimipide ja vastavallankumouksellinen teko — käyttäkseni kerran tuota kulunutta itämaista sanontatapaa — jos tämä jossakin Suomen kansalaisessa iloa tai tyydytystä herättäisi. Niin rikkinäiset ja riitaiset eivät olot vielä meidän maassamme ole eivätkä saa olla, että yksikään suomalainen ihminen tai ryhmä olisi oikeutettu vastaan käyttämään hyväkseen vierasta lausetta taikka edes tyydytyksellä merkitsemään sellaisen olemassaoloa, tulkoonpa se sitten meidän osaksemme joko julistusten ja manifestien muodossa taikka ryöstöjen ja rosvouksen kautta.

Minä olen omasta puolestani ollut valmis yhtymään tähän vaatimukseen, silloin kun se on lausuttu eduskunnan ja Suomen kansan vasemmiston taholta ja minä katsoisin olevani oikeutettu sekä velvollinen pitämään siitä yhtä tioukasti kiinni myöskin oikeistoon nähden.

Mutta vaikka näin onkin, niin sittenkään ei mielestäni ole syytä ummistaa silmiään eräältä toiselta tosiasialta. Se eduskunta, jonka jännökset tässä nyt ovat koolla, on kuitenkin kaikitenkin valittu toisenlaisissa olosuhteissa kuin missä me nyt elämme. Ja senvuoksi Venäjän väliaikaisen hallituksen antaman manifestin toinen osa, nim. uusien vaalien toimittaminen ei sellaisenaan ole Suomen kansalle vieras ajatus. Kysymys eduskunnan uudestaan muodostamisesta enemmän nykyaikaisia vaatimuksia silmällä pitäen on aina silloin tällöin vallankumouksen jälkeen astunut esille ja manifestin määräystä siltä osalta on kaikkialla ryhdytty täyttämään. Erikoisesti on merkille pantava että tässä toiminnassa ovat etupäässä kulkeneet juuri ne, jotka puheenalaiselle mani-

festille ovat tunnustaneet vähäisimmän merkityksen.

Mikä merkitys sitten tälle samaiselle manifestille on kokonaisuudessaan annettava, se ei mielestäni asiain tälle kannalle kehityttyä ole tämän eduskunnan ratkaistava. Tarkoituksen mukaista ei olisi ainakaan se, että eduskunta alkaisi taistella uusia vaaleja vastaan varsinkin sen jälkeen kun siinä suhteessa on jo niin pitkälle menty kuin nyt on tapahtunut. Joskin tällä kysymyksellä olisi saattanut olla merkityksensä muutamia viikkoja aikaisemmin, niin nyt olisi sen esilleottaminen myöhäistä. Mainittakoon vain että useat ja kenties useimmat tämän eduskunnan jäsenistä ovat suostumalla ehdokkaiksi uuteenkin eduskuntaan samalla antaneet maan toiminnalle tunnustuksensa.

Tarkotuksen mukaista ei myöskään olisi että nostettaisiin kysymys jonkun toisen vaalipäivän määräämisestä. Vaalien suhteen ei tällä eduskunnalla mielestäni muuta mahdollisuutta ole kuin vahva toivo ja luottamus että se uusi eduskunta, joka kuukauden perästä valitaan, että se on nostava päänsä siitä valtiollisen ja kansallisen vapautemme ilmapiiristä, joka Suomen kansan toivomuksissa elää. Venäjän väliaikainen hallitus ja sortajamme niin rajaimme sisällä kuin ulkopuolellakin ovat toivottavasti piakkoin näkevät että ainakaan se, mikäli korkeimman valtiovallan käyttämistä koskeva laki Suomen itsenäisyyttä olisi edistänyt, ainakaan se ei ollut enempää kuin tämän kansan hartain toivo ja pienin vaatimus olisi edellyttänyt.

Tämän eduskunnan aloittama työ oikeutemme ja itsenäisyytemme kehittämiseksi olisi mielestäni nyt jätettävä uuden vastavallittavan eduskunnan jatkettavaksi. Kun sellaista on kerrau käyty muodostamaan, en katso mahdolliseksi tämän eduskunnan enää jatkaa työtään enkä niinkään mahdolliseksi ottaa sen työhön omasta puolestani osaa.

Ed. Walpas-Hänninen: Minä olen sitä mieltä, että tämä eduskunta ei voi ainakaan tehdä merkitsevää työtä, vaikka sillä olisi hyvä halu eikä väkivalta estäisi, mutta kuitenkin olisi minun mielestäni välttämätöntä, että eduskunta tekisi joitakin päätöksiä, joilla järjestäisi vähän asioita ennenkuin lopettaa istuntonsa toistaiseksi. Siinä mielessä, että täällä olevat edustajat suostuisivat pitämään pienen eduskunnan istunnonkin, pyydän kannattaa ed. Ai-

rolan ehdotusta. Asiat, jotka siinä tulisivat käsitellyiksi, olisivat ehkä sellaisia, ettei mitään äänestystä tai muuta tulisi kysymykseen, vaan voitaisiin kaikki yksimielisesti hyväksyä.

Ed. Ala-Kulju: Yhdyn pääasiassa siihen, mitä ed. Saari lausui. Tahdon myöskin ilmoittaa, että tilanteen tässä vaiheessa en mielestäni katso itseäni oikeutetuksi eduskunnan jatkuviin istuntoihin ottamaan osaa. Samalla yhdyn innokkaimmin siihen, mitä monet ovat sanoneet siitä, jota on tänä päivänä harjoitettu, sillä ei olisi pitänyt pahimmankaan hallituksen pelätä sitä, että edustajat saapuvat lomansa loputtua kuulemaan hajoituskäskyä, niin että kyllä se nyt on enemmän kuin ihme, ettei tuonpäiväistäkään oikeutta Venäjän väliaikainen hallitus meille suo.

Ed. Juutilainen: Pyydän saada omalta osaltani yhtyä niihin paheksumislausuntoihin, joita on annettu niille kotimaisen hallituksen jäsenille, jotka ovat myötävaikuttaneet hajoitusmanifestin julkaisemiseen.

Ed. Hallstén: Koska täällä on tehty ehdotus, että pidettäisiin eduskunnan kokous, jossa tehtäisiin muutamia päätöksiä, täytyy minun ilmoittaa, että minunkin mielestäni tämä on kokonaan mahdotonta. Minä myönnän kernaasti, että on koko joukko järjestelyasioita, pieniä asioita, sanottakoon, jotka kylläkin kaipaivat eduskunnan päätöstä, mutta minusta on mahdotonta nyt enää kokousta pitää. Sen vuoksi täytyy ne asiat jättää ensi eduskunnan järjestettäväiksi.

Ed. Malmivaara: Samalla kun yhdyn pääasiassa siihen, mitä ed. Saari on täällä lausunut, tahdon omana mielipiteenäni sanoa, että minustakaan eivät edustajat voi tehdä tässä kokouksessa muuta, kuin yhden päätöksen, ja se päätös tuntuu aivan välttämättömältä sitä varten, ettei asia kärjistyisi vielä onnettomammaksi kuin se nyt on kärjistynyt, että hiukankin päästäisiin väljemmille vesille vastaisessa toiminnassa, ja se on se, että edustajain on julistettava eduskunnan nimessä itsensä hajalle ja vedottava täydellä luottamuksella kansaan uusien vaalien kautta. Sillä tavalla säilytetään se periaate, mikä on lausuttu julki eduskunnan 18 päivänä heinäkuuta hyväksymässä laissa.

Puheenjohtaja Manner: Ennenkuin kes-

kustelun julistan päättyneeksi, katson tarpeelliseksi omasta puolestani tehdä erään huomautuksen. Eräät edustajat ovat lausunnoissaan huomauttaneet, että vaikka he eivät olisi voineetkaan eduskunnan työhön ottaa osaa, niin silti he olisivat tulleet eduskunnan kokoukseen, joka tänä päiväksi oli kutsuttu kokoon, kuulakseen siellä väliaikaisen hallituksen hajoitusmanifestin julkilukemista. Tämän johdosta ja kaikkien väärinkäsitysten välttämiseksi pyydän ilmoittaa, että minä, koska en katso Venäjän väliaikaisella hallituksella olevan Suomen korkeimman vallan laillista käyttöoikeutta, en olisi katsonut voivani julkilukea tuota hajoitusmanifestia, vaan olisi minun täytynyt, jos siitä olisi mitään mainittukaan, kieltäytyä sitä esittelemästä eduskunnalle perustellen kieltäytymiseni, niinkuin valtiopäiväjärjestys puhemiehen sellaisessa tapauksessa velvoittaa tekemään.

Ed. E. Saari: Minä tahdon ensinakin ilmoittaa, että erinäiset täällä olevat edustajat ovat jättäneet eduskunnan kansliaan pyynnön, että eduskunta ilmoitusasiana ottaisi esille kysymyksen istuntojen jatkamisesta ja sillä tavalla minä olin puolestani ajatellut lausutuksi sen, mitä äsken lausuin. Minä en ole tahtonut täällä vähimmäskään määrässä lähteä lausumaan mielipiteitä siitä, minkälainen merkitys väliaikaisen hallituksen manifestille olisi annettava. Minä puolestani olisin tahtonut nimenomaan välttää lausumasta ajatusta tästä kysymyksestä sen vuoksi, että olen tahtonut ottaa lukuun olevat olot, ottaa lukuun sen seikan, että olemme käyneet tässä maassa vaalitoimintaan ja eduskunta ei voi siinä suhteessa muuta tehdä kuin antaa vaalitoiminnan jatkua. Minusta ei myöskään olisi asianmukaista, että tämä eduskunta, joka nyt ainakin kuukauden kuluttua on kuollut laitos, lausuisi mielipiteensä tästä kysymyksestä, joka tulee seuraavan eduskunnan järjestettäväksi. Tahdon viitata siihen, että juuri sen vuoksi, että vaaleihin on käyty niissä merkeissä, mitä korkeimman valtiovallan käyttämisestä koskeva lakiehdotus edellyttää, siinä tulee Suomen kansan mielipide esille täydellisesti, tulee esille pidetäänkö meidän maassamme sitä eduskunnan ottamaa askelta liian suurena, liian rohkeana, vai tullaanko seuraavassa eduskunnassa menemään vielä paljon pitemmälle. Kun asia on keskeneräinen ja kansalle on annettu tilaisuus lausua mielipiteensä, sen vuoksi ei olisi tämän eduskun-

nan jatkettava sitä ristiriitaa, mikä kehittyisi, jos eduskunnan työkautta jatkettaisiin.

Puheenjohtaja Manner: Minä pyydän huomauttaa vielä, että katson olevan mahdollista, että esitetään tämän keskustelun puitteissa kaikki ehdotukset, joihin nykyinen tilanne saattaa antaa aihetta, niin että kun tämä keskustelu julistetaan päättyneeksi, minusta sen jälkeen voitane tehdä päätöksiä, joihin tämä neuvottelukokous katsoo olevan tarpeellista ryhtyä ja sen jälkeen neuvottelukokous nähdäkseni on päättynyt. Ilmoitan tästä varalta, että läsnä olevat voivat tehdä kaikki ehdotuksensa, jotka jotenkin ovat asian yhteydessä.

Ed. Talas: Puheenjohtajan viimeisestä lausunnosta sain sen käsityksen, että puheenjohtaja katsoo myös mahdolliseksi alistaa tämän kokouksen ratkaistavaksi sen ehdotuksen, jonka ed. Airola teki, nimittäin että tämä kokous jatkuisi Suomen eduskunnan kokouksena. Minä en ole aikaisemmin tähän ehdotukseen kajonnut, koska luulin, että se ei kuitenkaan tulisi täällä äänestyksen alaiseksi, mutta koska nyt huomaan, että niin voi käydä, niin puolestani pyydän huomauttaa siitä, että tämä ehdotus jo sen takia on mahdoton, että tällaisesta eduskunnan kokouksesta ei ole ilmoitettu sillä tavalla, että kaikilla edustajilla olisi ollut siitä tieto. Jo yksistään tämä seikka tekee ehdotuksen toteuttamisen mahdottomaksi enkä minä katso voivani ottaa osaa edes äänestykseen asiasta.

Puheenjohtaja Manner: Minä pyydän heti ilmoittaa, että tosiaankin olen sitä mieltä, että tämä neuvottelukokous voi lausua mielipiteensä vaikkapa sellaisestakin asiasta, josta ed. Airola on tehnyt ehdotuksen. Ja kokouksen mielipiteen selville saaminen taas ei nähdäkseni voi käydä muutoin kuin että kokous siitä äänestää. Mutta toiselta puolen lienee myös selvää, että neuvottelukokouksen sellaisilla mielenilmauksilla on vain siveellistä merkitystä.

Ed. Alkio: Minä yhdyin siihen ajatukseen, jonka ed. Talas täällä on esittänyt ja katson, että olisi asialle eduksi, ettei tästä asiasta äänestettäisi, vaan ilman muuta päätettäisiin haajantua.

Keskustelun keskeyttäen lausuu

Puheenjohtaja Manner: On esitetty pyyntö, että Suomen Kuvalehti saisi parvekkeelta ottaa valokuvan tästä tilaisuudesta. Pyydän sen vuoksi kysyä, annetaanko siihen lupa. Vastustaako sitä kukaan? Ellei kukaan vastusta, niin kokous antanee luvan, edellyttäen ettei se häiritse?

Tähän ehdotukseen suostutaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Airola: Kun puhemies ilmoitti, että tässä keskustelussa on tehtävä yleensä ne ehdotukset, jotka jollain tavoin katsotaan tilanteen aiheuttavan, niin ehdotan, että tämä kokous jättäisi puhemiehen tehtäväksi kutsua eduskunnan koolle, kun hän näkee siihen aihetta olevan, tämä kaikki riippumatta siitä, pidämmekö täällä nyt tänään täysi-istunnon vai ei. Sillä joka tapauksessa on hylättävä se ajatus, jonka ed. Malmivaara esitti, nimittäin, että nimenomaan päätettäisiin että eduskunta on hajaantunut. Silloin olisi se olotila, jota valtioväijärjestys ei ole edellyttänyt, nimittäin, ettei ole mitään eduskuntaa. Entinen on itse selittänyt hajaantuneensa ja uutta ei ole vielä olemassa. Joka tapauksessa täytyy pitää kiinni siitä ajatuksesta, että huolimatta kaikista hajoitusmanifesteista ja varsinkin laittomista manifesteista, eduskunta on eduskuntana olemassa. Toinen asia on, onko sillä täysi-istuntoja vai ei. Minä olen siis sitä mieltä, että kokous jättää puhemiehen tehtäväksi, silloin kun siihen näyttää syytä olevan, kutsua eduskunnan kokoon.

Ed. Lehokas: Minä pyydän saada kannattaa ed. Airolan tekemää ehdotusta juuri sillä syyllä, että eduskunta ei tällaisena aikana mitenkään voi julistautua olemattomaksi, koska sitä voidaan, olkoonpa kokoontumistilaisuus kuinka vaikea tahansa, tarvita tärkeissä asioissa. Enkä minä mitenkään myöskään katso — olen senkin velvollinen sanomaan — että se seikka, että kukin puolue puolueena on päättänyt ottaa osaa tuleviin vaaleihin, estäisi meitä pitämästä istuntoa, vielä vähemmän kokoontumasta silloin kun tarve vaatii.

Ed. Blomqvist: Minä pyydän saada kannattaa ed. Airolan ehdotusta siinä muodossa, että eduskunta ei hajaantuisi tykkänään vaan pysyisi koolla, siksi kuin uusi vaali on tapahtunut. Nähdään mahdollisesti hyvin pian, että Moskovan kokous saa toimeen mellakoita Venäjällä ja niin ollen olisi syytä meillä Suomessakin olla eduskunta koolla, jos niin tarvitaan. Pyydän ehdottaa, että puhemiehelle annetaan ehdotettu valta.

Ed. af Forselles: Då enligt landtdagsordningens 3 § landtdagsmans uppdrag vidtager så fort han förklarats vald och fortfar intill dess nästa val slutats, så är det klart, att vi äro landtdagsmän ända tills valet är slutfördt. Det behöfver denna församling icke besluta något om, det är enligt landtdagsordningen. Sålunda ber jag att få understöda de yttranden, som gå ut på, att denna församling icke i detta ärende kan fatta något beslut.

Ed. Hultin: Minäkin olen samaa mieltä kuin ed. af Forselles siitä, että edustajain valtakirjat pysyvät voimassa siihen asti kuin uusi eduskunta on kokoontunut, niin ettei siitä tarvitse mitään erikoista päätöstä tehdä. Minusta tuntuu kuitenkin, kuten kaikista puheista on käynyt selville, että katsotaan tilanteen tosiasiallisesti olevan sellaisen, että eduskunnan olisi lopetettava istuntonsa ja vedottava kansan valitsijoihin. Kuitenkin olisi jotenkin perusteltava tämä kokouksen päätös. Tämä kokous voisi päättää, „että eduskunnan, luopumatta siitä oikeuskannasta, jolle eduskunnan 18 päivänä heinäkuuta hyväksymä laki on rakennettu ja pannen vastalauseen Venäjän väliaikaisen hallituksen heinäkuun 31 päivänä antamaa julistuskirjaa vastaan, tulee syntyneen ristiriidan selvittämiseksi nyt lopettaa istuntonsa ja vedota Suomen kansan valitsijoihin uskoen kansan itsemääräämisoikeuden turvaamisen valittavan uuden eduskunnan tehtäväksi“. Tämä on ekkä vähän pitkäkkö ja tarvitsisi jotain muovailua. Voitaikin ehkä asettaa joku pikkunen toimikunta sitä muovailemaan.

Ed. Helenius-Seppälä: Minäkin olen sitä mieltä, että valtiopäiväjärjestys on tässä kohden siksi selvä, ettei mitään päätöstä tämän kokouksen puolelta valtakirjoihin nähdessä tarvita. Toiselta puolen en puolestani katsoisi, että tämän kokouksen tarvitsisi antaa neuvoja

nykyiselle puheenjohtajalleen. Nykyinen puheenjohtaja on eduskunnan puhemiehenä minun käsitykseni mukaan esiintynyt siksi sekä valppaasti että miehekkäästi, että hän osaa vastakin tehdä, mitä hänen velvollisuuteensa kuuluu. (Hyvä!). Sitä vastoin olen sitä mieltä, että saattaisi olla paikallaan, että tosiaankin päästäisiin sille kannalle, jolle ed. Hultin pyrki, että annettaisiin tämän kokouksen taholta jonkinlainen julkilausuma Suomen kansalle, jonka edustajia olemme ja joka tietenkin tahtoo tietää asioista. Ehdotus oli, että asetettaisiin jonkinlainen valiokunta joitakin ponsilauseita laatimaan. Sitä ehdotusta pyytäisin kannattaa sillä toivomuksella, että se ponsi tulisi pitempi ja sisältäisi perusteluja tämänkin kokouksen taholta.

Ed. Hagman: Minä aijoin aikaisemmin pyytää puheenvuoroa etupäässä ed. Hallsténin lausunnon johdosta. Se jäi silloin, mutta sama asia on tullut myöhemmin esille. Samalla käytän tilaisuutta yhtyäkseni etupäässä niihin paheksumislausuntoihin, joita ed. Alkio, Talas ja monet muut ovat täällä kohdistaneet Venäjän väli aikaista hallitusta kohtaan. Lausun puolestani sen mielipiteen, että tämän kokouksen eli niiden edustajien jotka täällä ovat kokoontuneet, ei missään tapauksessa pitäisi luopua edustajien velvollisuuksista eikä oikeuksista siksi kuin uudet valtiopäivät kokoontuvat. Me tiedämme, että voisi tapahtua oikeastaan mitä hyvänsä huomispäivänä ja seuraavat päivät voivat tuoda mukanaan mitä hyvänsä. Olisi mielestäni varsin ikävää jos Suomen kohtalo silloin olisi jätetty aiuostaan jonkinlaiselle valtuuskunnalle, joka olisi kokoonpantu eri ryhmien valitsemista henkilöistä. Se mielestäni ei ollenkaan sovellu tällaisissa oloissa, vaan jos me tulemme sellaiseen tilanteeseen, että kansan on lausuttava mielipiteensä ja johonkin ryhdyttävä, niin silloin mielestäni eduskunnan semmoisenaan on kokoonnuttava ja annettava lausuntonsa eikä suinkaan sellaisten valtuutettujen kautta, joiden asettamista ed. Hultin täällä ehdotti. Minä sitä suuremmalla syyllä vastustan tällaista menettelyä, koska minulla, niinkuin teillä muillakin, on tuoreessa muistissa se mihinkä tällaisten valtuutettujen ja muitten sellaisten, joilla ei mitään valtuutusta ollut, sellaisten miesten toimenpiteet voivat viedä. Silloin kun vallankumous tapahtui ja hallitsija oli luopunut hallitsijaoikeuksistaan, silloin olisi eduskunnan pi-

tänyt kokoontua eikä sellaisten miesten, joilla ei mitään valtuutusta tämmöisessä asiassa ollut, ruveta ilman muuta, kysymättä kansan mieltä, neuvottelemaan sellaisen ryhmän kanssa Venäjällä, jolla ei ollut mitään oikeudellista pohjaa ruvetakseen hallitsemaan tässä maassa. Ja jottei tällaista tapahtuisi vielä kerran, vaan että kansa saisi itse lausua mielipiteensä, minä lausun sen ehdotuksen, että edustajain on oltava valmiita, siksi kun uudet vaalit ovat tapahtuneet ja jos jotakin tapahtuu, kokoontumaan ja sanomaan mitä sanottavaa on (Hyvä!).

Ed. Malmivaara: Minusta tuntuu, että äskeistä ehdotustani on käsitetty väärin. Minä en tarkottanut että edustajat vastoin valtiopäiväjärjestyksen 3 § luovuttaisivat edustaja-oikeuden, ennenkuin uusien vaalien kautta valittu eduskunta on saanut valtuudet. Mutta minä tarkotin sitä ristiriitaa, mikä nyt on olemassa ja joka on kieltämätön. Eduskunta on päättänyt että se yksin on oikeutettu määräämään hajaantumisensa. Venäjän väliaikainen hallitus on määrännyt hajoamisen. Me olemme tänä päivänä nähneet, että sillä on voimaa panna käytäntöön määräyksensä. Me olemme voimattomat. Mutta kaikki tämä on aiheuttanut, että meidän maassamme on paljon ihmisiä, jotka ovat epätietoisia siitä, onko mentävä ensinkään uusiin vaaleihin vai ei. On olemassa ilmeinen ristiriita eduskunnan päätöksen ja Venäjän väliaikaisen hallituksen päätöksen välillä. Ja tämä ristiriita olisi ollut ratkaistava jo ennen, mutta kun ei eduskunta ole sitä tehnyt, niin pitäisi eduskunnan tehdä tämä ja ilmoittaa kansalle, että eduskunta menee uusiin vaaleihin täydellä luottamuksella ja antaa kansan itsensä vastata niihin kysymyksiin, jotka aiheuttavat riitaisuuden. Voi sattua tapauksia sitä ennen, ennen uusia vaaleja, esimerkiksi mahdollinen rauhanteko, jotka ehdottomasti vaativat tämän eduskunnan kokoontumista puhemiehen kutsusta. Nämä mahdollisuudet ovat otettavat lukuun, mutta nämä eivät estäisi suinkaan sitä julkilausumasta, minkä ehdotin, eli että nykyinen eduskunta uusien vaalien kautta jättää asiat kansan itsensä ratkaistavaksi.

Ed. Talas: Ed. Hultinin ehdotus on kai toteutettavissa ainoastaan sillä tavalla, että tämä kokous kokoontuisi jonkun tunnin tai parin tunnin kuluttua uudestaan, jolloin sille esitetäisiin valiokunnan ehdottama ponsilause, sillä

on kai mahdotonta, että tämä kokous suoraan valtuuttaisi jonkun valiokunnan kokouksen nimessä kirjoittamaan ponsilauseita. Mutta minä luulen puolestani, että tällainen menettely olisi käytännössä hiukan hankala enkä usko, että oikeastaan paljon voittaisimme tällaisen ponsilauseen hyväksymisen kautta. Mielestäni ne lausunnot, mitkä täällä on annettu, kaikessa pääasiassa kumminkin todistavat yksimielisyyttä ja tällaisina lausuntoina niillä varmaankin tulee olemaan suuri merkitys lähestyvissä vaaleissa, vähintään yhtä suuri merkitys, kuin jos täällä hyväksytään ponsilause, joka niin supistuneessa muodossa kuin se laaditaan ei voi esiintuoda kaikkea, mitä lausunnoissa on esilletuotu. Minä puolestani rohkenen olla sitä mieltä, että kokous ei tekisi mitään päätöksiä.

Ed. af Forselles: Med anledning af herr Malmivaaras uttalande, som går ut på att denna församling skulle afgifva utlåtande i landtdagens namn, vill jag ytterligare understryka, att denna församling icke kan tala i 1917 års landtdags namn, och jag ser icke någon anledning till att denna församling fattar några gemensamma beslut i form af klämmar.

Ed. A. Mäkelin: Kuunnellessani kaikkien puolueitten vastalauseita, jotka ovat kohdistetut Venäjän väliaikaisen hallituksen toimenpidettä vastaan, olen myös ilokseni huomannut että monet porvaripuolueistakin ovat kohdistaneet lauseensa niitä kotimaisia senaatissa olevia miehiä vastaan, jotka ovat tämän laittoman hajotusmanifestin julkaisseet. Kun asia on tämänlaatuinen, niin ehdotan, että sittenkään ei hylättäisi ponsilauseen laatimista, vaan ajatellen, että olisi valittava jonkinlainen komitea tai valiokunta, joka laatisi jonkinlaisen ponsiluonnoksen, jossa lausuttaisiin tämä vastalause julki sekä Venäjän väliaikaista hallitusta vastaan että myöskin kotimaisia senaattoreja vastaan, jotka ovat tähän manifestiin suhtautuneet myötämieleisesti ja tämä julkilausuma tarkastettaisiin joku puoli tunti myöhemmin ja sitä painettaisiin sekä suomen-, ruotsin- että myös venäjänkielillä. Sillä minun mielestäni ne lausunnot, jotka täällä on lausuttu, eivät tule saamaan sitä agitatorista merkitystä, minkä minä toivoisin tämän kokouksen täältä Helsingistä lähdettyänsä jälkeensä jättävän. Sillä ne tulevat arvattavasti sanomalehtiin ja riippuu lehtien mielivallasta, minkä värityksen ne tah-

tovat niille antaa. Sitä vastoin jos annettaisiin julistus sekä Venäjän väliaikaista hallitusta että suomalaista hallitusta vastaan laittoman manifestin julkaisemisesta, sillä olisi agitatorista merkitystä sekä Suomeen että Venäjään nähden. Ehdotan, että valittaisiin komitea, joka julistuksen laatisi ja puolen tunnin perästä koontuisi.

Ed. Hultin: Minä kyllä olen kuullut ehdotustani vastustettavan niillä huomautuksilla, ettei tämä kokous voi antamaansa lauselmää sanoa eduskunnan lauselmaksi. Mutta kyllä nämä edustajien lausunnot tulevat sanomalehtiin kaikki enemmän tai vähemmän lyhennyksessä muodossa. Joka tapauksessa ne kaikki käyvät yhteen suuntaan. Minä en ole huomannut mitään eroavaisuutta niissä. Mahdollisesti kokouksen puheenjohtaja voisi lausunnonsaan tehdä tuon yhdistelmän.

Ed. Alkio: Minä katsoisin, että sellaisen loppulauselman laatiminen, jota tässä on ehdotettu, voi panna kokouksen vaikutelman pilalle, sillä niistä asioista joista esim. ed. A. Mäkelin täällä puhui äskeisessä launnonossaan, niistä on täällä huomattavasti eri mieltä. Minä senvuoksi luulisin että tämä kokous menettelisi viisaammin ja yhtenäisemmin ja maamme edun mukaisemmin, jos se päättäisi ilman minäänlaista loppulausuntoa hajaantua ja antaisi vaikutuksen muodostua sen mukaiseksi, kuin se nyt muodostuu, jos hajaannutaan ilman minäänlaista loppulausetta. Minä siis tahdon yhtyä ed. Talaan lausuntoon.

Ed. Mäki: Minun mielestäni ei tämän kokouksen tarvitse tehdä päätöstä siitä, että tämä istuntokausi nyt päättyy, enempää kuin siitäkään, että istuntoja jatketaan, jos kerta ei päästä yksimielisyyteen siitä, että seuraava istunto pidetään. On syytä jättää se siihen varaan, joka valtiopäiväjärjestyksen mukaan on ja myös eduskunnassa tehdyn päätöksen mukaan. Eduskunta saattaa silloin, jos ei mitään päätöstä tehdä, puhemiehen kautta tulla jälleen kutsutuksi kokoon, jos aihetta on ja tilaisuus sattuu. Ei tarvitse tehdä päätöstä siihen suuntaan, että istuntokausi lopetetaan, sillä siihen meillä ei ole oikeutta, ellei tätä kokousta ennen sitä julisteta eduskunnan istunnoksi. Vastailloin kun se on julistettu eduskunnan istunnoksi voidaan myös tehdä laillinen päätös siitä,

että eduskunnan istuntokausi lopetetaan. Mutta ei myöskään tarvitse tehdä päätöstä siitä, että puhemies velvoitetaan kutsumaan kokoon seuraava istunto, sillä hänellä on siihen ilman muuta täysi oikeus ja valtakirjan nojalla edustajat ovat oikeutetut sekä myös velvolliset saapumaan eduskunnan istuntoon, jos puhemies katsoo tarpeelliseksi sellaisen kokoonkutsua.

Ed. Kujala: Tässä on kyllä puhuttu paljon eduskunnan hajottamisesta ja sen syistä. Onpa syytöksiäkin tehty niitä orgaaneja vastaan jotka ovat tämän käytäntöön panneet. Yksi seikka on kumminkin jätetty mainitsematta nimittäin se, että Suomen suurporvarillisten edustajain taholta on vehkeilty Suomenmaan itsenäisyyttä vastaan ja hommailtu valmiiksi hajoitusmanifesti. Sanottakoon se suoraan. Sanottakoon suoraan, että taantumuksellinen musta venäläis-suomalainen salaliitto on olemassa, joka taistelee kansan vapautta vastaan ja sen käytäntöpano-orgaaneina on ollut Suomen senaatti ja venäläinen valtiovalta. Se on tosiasia.

Sitten tahtoisin tehdä kysymyksen tulevatko tämän kokouksen pöytäkirjat laadittaviksi eduskunnan asiakirjoina ja sitä tietä edustajille jaettaviksi, vai tuleeko se muuta tietä julkisuuteen, jääkö se yksinomaan sanomalehtien enemmän tai vähemmän tarkkojen referoimisten varaan, jota minä en pidä suotavana?

Ed. Waljakka: Yhdyn siihen käsitykseen minkä ed. Mäki lausui ja kannatan hänen ehdotustaan.

Puheenjohtaja Manner: Keskustelun kulessa on havaitakseni puheenvuoroissa ensiksi lausuttu vastalause sen väkivallan johdosta, jonka alaiseksi eduskunta nyt on joutunut. Sen lisäksi on keskustelun aikana tehty erinäisiä ehdotuksia. Ed. Airola on useitten kannattamana ehdottanut, että tämä kokous jatkaisi asiain käsittelyä eduskunnan täysi-istuntona. Tämän lisäksi on ed. Airola ed. Lehokkaan kannattamana tehnyt toitenkin ehdotuksen nimittäin sen, että tämä kokous päättäisi, että puhemiehen tehtävänä olkoon kutsua eduskunta istuntoon, milloin näkee aihetta siihen olevan. Ed. Malmivaara, ellen väärin huomannut, on myöskin tehnyt ehdotuksen, jota on kannatettu, että tämä kokous päättäisi julistaa eduskunnan työn nyt päättyneeksi. Sitten on ed. Hultin parin kannattamana ehdottanut, että

asetettaisiin komitea laatimaan ehdotusta lausunnoksi nyt tapahtuneitten seikkain johdosta ja samalla kun hän ehdotuksensa teki, hän on myöskin pohjaksi sille lausunnolle lukenut kohdan omasta lausunnostansa. Muita ehdotuksia en ole havainnut tehdyn. Pyydän kuitenkin, ennenkuin kysyn onko selostus oikea tiedustella ed. Malmivaaralta jos hän sattuu olemaan saapuvilla, tekikö hän suoranaisen ehdotuksen?

Ed. Malmivaara havaitaan kokouksesta poistuneeksi.

Ed. Hultin: Minä jälkimmäisessä lausunnossani mainitsin tyytyväni siihen, että puheenjohtaja kokoo yhteen tämän keskustelun päätökset.

Puheenjohtaja Manner: Minä kyllä huomasin sen, mutta ed. Hultinin ehdotus oli kahden eli ed. A. Mäkelinin ja ed. Helenius-Seppälän kannattama. Näin se tuli sen johdosta uudeksi ehdotukseksi.

Ed. Helenius-Seppälä: Minun kannatukseni tuli aikaisemmin kuin ed. Hultin oli lausunut, että puheenjohtaja voisi tehdä yhteenvedon. Voisin tähänkin yhtyä.

Puheenjohtaja Manner: Sen selityksen kautta, jonka ed. Helenius-Seppälä teki, on poistunut kannatus, niin että ehdotuksen takana ei nähdäkseni ole muuta kuin ed. A. Mäkelin ja semmoisenaan ehdotusta siis ei ole kannatettu.

Ed. Airola: Pyytäisin huomauttaa, että minä ja eräät toiset puhujat lausimme paheksumisen ei ainoastaan Venäjän väliaikaiselle hallitukselle vaan myös niille Suomen miehille, jotka senaatissa ovat myötävaikuttaneet tämän laittoimuuden toteuttamiseksi ja se voisi olla hyvä todeta, että tätä paheksutaan edusmiesten kesken.

Puheenjohtaja Manner: Ed. Airolan huomautuksen myönnän oikeaksi. Minulta selostuksestani unohtui tuo asia ja pyydän nyt lisätä pöytäkirjaselostusta varten selostukseni alkuun, että lisäksi useat puhujat lausuiivat paheksuvansa kotimaisessa hallituksessa olevien niitten miesten menettelyä, jotka ovat myötävaikuttaneet Venäjän väliaikaisen hallituksen

eduskuntaa vastaan kohdistuneen laittoman harjoittamismanifestin julkaisemiseen.

Ed. Mäki: Minä kyllä lausunnossani vastustin, ettei mitään päätettäisi tässä kokouksessa tämän istuntokauden päättymisestä enempää kuin siitäkään, että istuntoja jatketaan. En huomannut, että puhemies tätä asiaa esitti.

Puheenjohtaja Manner: Minusta se on äänestysasia.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puheenjohtaja Manner: Kuten alussa huomautin, katson, että kokous voi mielipiteensä näistä erinäisistä asioista julkituoda ja se mielipiteenilmaisu tapahtuu silloin päätöksien kautta. Olen selostanut nyt keskustelun kuluessa tehdyt ehdotukset ja nähdäkseni siis sen mukaan kun niitä on kannatettu sopisi tai ainakin on tilaisuus niistä päättää. Se mikä päätökseksi tulee on nähdäkseni kokouksen mielipiteen ilmaisu.

Mitä äänestykseen tulee, niin nämä ehdotukset suurimmalta osaltaan ovat erillisiä. Ensiksikin ed. Airolan ehdotus, että kokous lausuisi mielipiteenään, että kokouksen asiain käsittely on jatkettava eduskunnan täysi-istuntona, on semmoinen ehdotus, joka on erillinen. Tätä ehdotusta on vastustettu. Samoin on erillinen eikä edellisen ehdotuksen vastaehdotus se ed. Airolan ehdotus, että kokous lausuisi puhemiehen tehtäväksi kutsua eduskunnan kokoon istuntoon, milloin näkee siihen aiheita olevan. Tätäkin ehdotusta olen havainnut nimenomaan vastustetun. Tämän ensimmäisen ehdotuksen vastaehdotuksena voitaisiin ehkä pitää ed. Malmivaaran ehdotusta, että kokous päättäisi, että eduskunnan työ nyt on päättynyt. Katsooko kokous siis voitavan asiassa äänestää niin että ensin äänestetään ed. Airolan ensimmäisen ehdotuksen ja ed. Malmivaaran ehdotuksen välillä ja se niistä, joka voittaa, asetetaan sitä ehdotusta vastaan ettei siitä asiasta päätetä mitään. Sitten voitaisiin ottaa äänestettäväksi ed. Airolan toinen ehdotus, paitsi jos ed. Malmivaaran ehdotus tulisi hyväksytyksi, silloin ei ed. Airolan toisesta ehdotuksesta nähdäkseni voitaisi päättää ollenkaan vaan se olisi katsottava rauenneeksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Helenius-Seppälä: Olen tehnyt tässä yksityisiä pikakirjoitus muistiinpanoja ja siitä käy selville että ed. Malmivaara toisessa puheenvuorossaan lausui, että silti jäisi eduskunnalle tilaisuus kokoontua puhemiehensä kutsu- muksesta. Ehkäpä on väärinkäsitetty ed. Malmivaaran lausunto.

Puheenjohtaja Manner: Oikeastaan onkin vaikea asettaa ed. Malmivaaran ehdotusta äänestyksenalaiseksi. Hän ei olekaan itse saapuvilla, ja kun on epäselvyyttä olemassa tämän ehdotuksen johdosta lienee minun kieltäydyttävä ehdotusta äänestyksenalaiseksi asettamasta. Jää näin ollen päätettäväksi vain kahdesta ed. Airolan ehdotuksesta. Niiden johdosta on päätettävä, hyväksyykö vai hylkääkö kokous ne.

Ehdotettu äänestysmenettely hyväksytään.

Pyydän vielä kysyä hyväksytäänkö mielipiteitten selvilleottamiseksi se tapa, että äänestys toimitetaan käsien nostolla.

Äänestykset ja päätökset:

1) Ne jotka hyväksyvät ed. Airolan ehdotuksen, että kokous lausuisi mielipiteenään, että tätä kokousta on jatkettava eduskunnan täysi- istuntona, nostavat ensin kätensä, sitten ne, jotka sitä vastustavat.

44 äänellä 37 vastaan kokous päättää mieli- piteenään lausua, ed. Airolan ehdotuksen mukaisesti, että tätä kokousta olisi jatkettava eduskunnan täysi-istuntona.

2) Ne jotka kannattavat ed. Airolan toista ehdotusta, että kokous lausuisi puhemiehen tehtäväksi kutsua eduskunnan istuntoon, milloin näkee aihetta siihen olevan, nostavat ensin kätensä, sitten ne, jotka sitä vastustavat.

73 äänellä kenenkään äänestämättä vastaan, kokous päättää lausua mielipiteenään, ed. Airolan ehdotuksen mukaisesti, että puhemiehen tehtävänä olkoon kutsua eduskunta istuntoon, milloin näkee aihetta siihen olevan.

Puheenjohtaja Manner: Viimeksimaini- tun päätöksen johdosta katson asiaksemi ilmoit- taa, että ilman päätöstäkin olisin tämän tien- nyt velvollisuudekseni, mutta kokouksen mieli- piteenilmaisu on minulle siveellisenä tukena, silloin kun päätöksessä lausuttu toimenpide on

tehtävä. Nyt minusta tämän neuvottelukou- koksen tehtävät ovat loppuneet, ellei uusia asioita tahdota esittää.

4 §.

Puheenvuoron vielä saatuaan lausuu

Ed. Kujala: Uudistan äsken tekemäni eh- dotuksen, joka koski tämän kokouksen pöytä- kirjaa.

Puheenjohtaja Manner: Ed. Kujala tie- dusteli tulevatko tämän kokouksen pöytäkirjat eduskunnan asiakirjoihin. Mutta sen verran kun saatan ymmärtää niin tuskinpa nyt ne tä- män kokouksen päätöksillä sinne tulevat, mutta tämä kokous saattaa kyllä tehdä päätöksen siitä, millä tavalla tämän kokouksen päätökset tahdo- taan julkaista.

Ed. Aronen: Ehdotan, että tämän kokouk- sen pöytäkirjat ovat painettavat ja lähetettävät kaikille nykyisen eduskunnan jäsenille. Kus- tannuksista kyllä voisi keskustella, mutta jos niitä ei katsota voitavan eduskunnan käyttö- varoista suorittaa, niin arvelisin, että jokainen ryhmä voisi siitä erikseen päättää.

Ed. Airola: Ehdotan, että tämän kokouksen pöytäkirjat pidetään eduskunnan pöytäkirjan liitteenä ja sellaisena jaetaan eduskunnan jä- senille.

Ed. Luopajarvi: Kannatan ed. Arosen te- kemää ehdotusta sillä muutoksella, että kustan- nukset näistä suoritetaan vain ryhmittäin.

Ed. Helenius-Seppälä: Minäkin pyytäi- sin ehdottaa, että pyydetäisiin kokouksen pu- heenjohtajaa pitämän huolta siitä, että pöytä- kirjat tulevat julkisuuteen. Mitä kustannuk- siin tulee, niin tietysti voitaneen siitäkin tehdä päätös, mutta soisin senkin harkinnan jäävän puhemiehelle, ja olisi hänellä, jos niin tahtoo, tilaisuus kääntyä ryhmienkin puoleen.

Ed. Tokoi: Koska eduskunnan asiakirjain julkaisemisesta huolehtii kansliatoimikunta, olisi mielestäni tämän kokouksen lähetettävä kir- jelmä kansliatoimikunnalle ja pyydetävä sitä ottamaan julkaistavakseen tämän kokouksen pöytäkirjat liitteenä eduskunnan asiakirjoihin.

Ed. Lehokas: Minun mielestäni liittyy tämä kokous niin läheisesti eduskunnan asiain yhteyteen, että pyytäisin kannattaa sitä ehdotusta, että kokouksen pöytäkirja liitettäisiin eduskunnan asiakirjoihin.

Ed. Kujala. Minä yhtyisin edelliseen puhujan sitäkin suuremmalla syyllä, koska tämä kokous on antanut asiallisia lausuntoja, jotka ovat elimillisessä yhteydessä eduskuntatyön kanssa, ja niillä on siveellinen oikeus tulla liitetyiksi asiakirjoihin ed. Tokoin mainitsemalla tavalla.

Ed. Juutilainen: Minä kannatan ed. Airolan tekemää ehdotusta, että pöytäkirja julkaisiisiin asiakirjain liitteenä.

Sittenkun keskustelu on julistettu päättyneeksi, lausuu

Puheenjohtaja Manner: Keskustelun kuluessa on edustaja Aronen ehdottanut, että tämän kokouksen pöytäkirja päätettäisiin painattaa ja eduskunta huolehtisi kustannuksista. Ed. Luopajarvi kannatti tätä ehdotusta siinä muodossa, että ryhmät huolehtisivat kustannuksista. Ed. Airola ed. Lehokkaan kannattamana on ehdottanut, että tämän kokouksen pöytäkirja koetettaisiin saada liitteiksi edus-

kunnan asiakirjoihin. Ed. Tokoi on ehdottanut, että kansliatoimikuntaa pyydetäisiin tämän kokouksen puolesta huolehtimaan pöytäkirjan julkaisemisesta; se oli siis sama kuin ed. Airolan ehdotus. Nähdäkseni ei ole muita kannatettuja ehdotuksia kuin ed. Airolan.

Ed. Aronen: Minä katson, että minun ehdotukseni on sama kuin ed. Airolan.

Puheenjohtaja Manner: Niin ollen ei ole muita ehdotuksia kuin ed. Airolan, että kokous lausuisi, että kokouksen pöytäkirja olisi saatava eduskunnan asiakirjoihin. Kokous hyväksynee tämänkin ed. Airolan ehdotuksen?

Ehdotus hyväksytään.

Puheenjohtaja Manner: Vieläkö tällä kokouksella on käsiteltävänä muita asioita? Ellei, niin kokous julistetaan päättyneeksi. Ennenkuin hajaannutaan, ilmoitan kuitenkin, kokouksessa lausutun mielipiteen mukaisesti olevani valmis ryhtymään toimiin eduskunnan istunnon kokoonkutsumiseksi heti. Kehoitän ryhmiä tunnin kuluessa ilmoittamaan minulle mielipiteensä tässä suhteessa.

Kokous julistetaan päättyneeksi klo 3,7 i. p.

Kokouksen puolesta:

Kullervo Manner.

Iivar Ahava.

